

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Martin Dolnák

Náhrada újmy v podnikatelském seskupení

Diplomová práce

Vedúci diplomovej práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: Obchodného práva

Datum vypracovania práce (uzavretie rukopisu): 22. 03. 2015

Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracoval samostatne, za použitia zdrojov a literatúry v nej uvedených a riadne citovaných. Práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 22. 03. 2015

Na tomto mieste by som rád poďakoval prof. JUDr. Stanislave Černej, CSc. za pomoc a vedenie pri písaní diplomovej práce. Tiež by som rád poďakoval rodine za podporu pri štúdiu.

V Prahe dňa 22. 03. 2015

Martin Dolnák

Obsah

Úvod	6
1. Právo podnikateľského zoskupenia	8
1.1 Zhrnutie	13
2. Východiská novej právnej úpravy v zákone o obchodných korporáciách.....	13
2.1. Koncernové právo pre Európu.....	14
2.2. Správa skupiny na vysokej úrovni odborníkov na právo obchodných spoločností	15
2.3. Francúzska právna úprava práva skupín spoločností.....	16
2.4. Zhrnutie	20
3. Inštitút ovplyvnenia	22
3.1 Okruh vplyvných osôb.....	24
3.1.1. Nepriame ovplyvnenie.....	27
3.1.2. Negatívne vymedzenie vplyvných osôb	27
3.2 Povaha ovplyvnenia.....	27
3.3 Kvalita ovplyvnenia.....	29
3.4. Konkrétny objekt ovplyvnenia	29
3.5. Následky ovplyvnenia	33
3.5.1. Náhrada ujmy.....	33
3.5.2. Ručenie vplyvnej osoby v dôsledku ovplyvnenia.....	35
3.5.3. Ručenie vplyvnej osoby podľa § 68 ZOK	36
3.6. Okolnosti vylučujúce povinnosť k náhrade ujmy	37
3.7. Zhrnutie	39
4. Podnikateľské zoskupenie	39
4.1. Ovládanie.....	40
4.2. Úprava podnikateľského zoskupenia v českom daňovom práve	43
4.3. Podnikateľské zoskupenie v kontexte európskej daňovej legislatívy	46
4.4. Zhrnutie	48
5. Podnikateľské zoskupenie o kvalite koncernu.....	49
5.1. Jednotné riadenie	49
5.2. Pokyny v koncerne	53
5.2.1. Nevýhodný pokyn v kontexte starostlivosti riadneho hospodára	54
5.2.2. Vylúčenie aplikácie § 81 ZOK v zakladateľskom právnom jednaní	56
5.3. Vyrovnanie ujmy v koncerne.....	56

5.3.1.	Konzervatívny prístup	57
5.3.2.	Liberálny prístup.....	58
5.3.3.	Zhrnutie	60
5.4.	„Český“ wrongful trading v koncernu.....	61
6.	Správa o vzťahoch	62
7.	Záver.....	64
	Učebnice, monografie a komentáre	68
	Články.....	69
	Internetové zdroje.....	71
	Judikatura.....	72
	Zoznam skratiek	73
	ABSTRAKT	74
	ABSTRACT	75

Úvod

Podnikateľské zoskupenia sú bežnou realitou dnešného ekonomického prostredia. Proces globalizácie sveta, liberalizácie trhu a mnoho iných faktorov motivuje spoločnosti integrovať sa do väčších a ekonomicky silnejších celkov presadzujúcich spoločný cieľ. Zoskupenia môžu mať lokálnu dimenziu, no pravidlom sú útvary operujúce vo viacerých štátoch. Práve na nadnárodnej úrovni majú podnikateľské zoskupenia neprehliadnuteľný význam z dôvodu koncentrácie veľkého objemu kapitálu a ich následného ekonomického vplyvu.

Motívy vzniku podnikateľských zoskupení sú predovšetkým ekonomickou analýzou a dajú sa zhrnúť do nasledujúcich bodov :

1. Zvýšenie či docielenie tržnej moci za účelom zvýšenia výroby, odbytu a efektivity.
2. Docielenie výsledkov alebo zlepšenia pozície vyplývajúcej z monopolného alebo oligopolného postavenia.
3. Docielenie väčšej konkurencieschopnosti.
4. Zníženie rizika pri investovaní.
5. Zvýšenie synergických efektov bez nutnosti rezignácie na právnu samostatnosť členských spoločností.
6. Zníženie transakčných nákladov¹

Faktory, ktoré sa z pohľadu spoločnosti môžu javiť ako pozitívne, prinášajú so sebou riziká pre zainteresované strany ako sú spoločníci, veritelia, štát alebo zamestnanci a nie je vylúčené, že negatíva zasiahnu i samotné podnikateľské subjekty. Je to na príklad tým, že čím je útvar väčší, tým sa stupňujú aj nevýhody vyplývajúce z komplikovanosti a obsiahlosti organizačných vzťahov v zoskupení. Je bežné, že z flexibilne fungujúcej malej alebo stredne veľkej spoločnosti sa po začlenení do veľkého zoskupenia stane neobratný hráč, ktorý je obmedzovaný internou politikou skupiny. Prejavom trvalého zoskupenia je často byrokratická organizačná štruktúra, ktorá v určitej miere oslabuje *potenciál fungovať efektívne s potrebnou mierou rentability*². Jedná sa teda o jav, ktorý

---

¹ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu : Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 30 -31.

² ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 2.

jednak vykazuje veľa kladných vlastností, no zároveň v sebe skrýva aj mnoho rizík. Preto nie je možné jednoznačne konštatovať, či sú dôsledky podnikateľských zoskupení pozitívne alebo negatívne. Tento záver bude do istej miery podmienený konkrétnymi ekonomickými súvislosťami v ktorých sa zoskupenie bude pohybovať.³

Problémom do určitej miery sú i agresívne daňovo-optimalizačné štruktúry zoskupení, ktorých cieľom je odvádzať zisk na subjekty skupiny inkorporované v tzv. daňových rajoch⁴ a tým znižovať celkovú daňovú záťaž skupiny. Argumentuje sa formálnou legálnosťou týchto účelových finančných operácií, kedy podnikateľské subjekty iba využívajú nedostatky jednotlivých daňových úprav a vzájomných vzťahov Zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia⁵. Boj proti daňovým únikom si vyžaduje úzku kooperáciu jednotlivých štátov a systematické riešenie na medzinárodnej úrovni. Medzinárodná organizácia OECD v tejto súvislosti realizuje projekt BEPS⁶, ktorého cieľom je podobným praktikám zamedziť. Predmetom revízie sú najmä transferové ceny medzi prepojenými osobami tvoriacimi zoskupenie. Daňové súvislosti podnikania v podnikateľskom zoskupení budú spomenuté v kapitole o vzťahoch ovládania.

Existencia podnikateľských zoskupení je čiastočne regulovaná aj inými odvetviami práva ako je napr. účtovné právo, právo na ochranu hospodárskej súťaže alebo právo bankové. Z dôvodu obmedzeného rozsahu práce nebude regulácia týchto právnych odvetí predmetom môjho záujmu.

V mojej diplomovej práci som sa rozhodol zamerať na súkromnoprávnu úpravu podnikateľského zoskupenia. Rekodifikácia súkromného práva neobišla ani túto oblasť a mojím cieľom bude kritická analýza nového konceptu obsiahnutého v zákone o obchodných korporáciách č.90/2012 (ďalej len "ZOK"). Pokladám za nevyhnutné v prvej kapitole svojej práce vymedziť obor práva podnikateľského zoskupenia, najmä jeho metódy a účel, ktorý sleduje. Ďalšia kapitola bude venovaná východiskám novej právnej úpravy ako sú medzinárodné dokumenty zamerané na problematiku, úprava

³ Černá hovorí o ambivalentnosti zoskupenia. ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Nemecku, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 3.

⁴ OECD definuje daňový raj ako štát spĺňajúci štyri kumulatívne podmienky: 1. Štát fakticky vyberá nulové dane 2. Plne nekooperuje pri výmene daňových informácií 3. Výber dane je nepriehľadný 4. Poplatník nemusí byť v jurisdikcii fyzicky prítomný ani v nej podnikat' a má priznaný daňový domicil. Zdroj oficiálne stránky OECD Dostupné z <<http://www.oecd.org/tax/>>.

⁵ Podrobnejšie k Zmluvám o zamedzení dvojitého zdanenia. BAKEŠ, M a kol.: *Finanční právo*. 6. vydání. Praha, C. H. Beck, 2013. str. 280 a n.

⁶ Base erosion and profit shifting (BEPS) je iniciatíva, ktorá má za cieľ zamedziť agresívnym daňovo plánovacím praktikám. Bližšie <<http://www.oecd.org/ctp/aggressive/>>.

skupín spoločností vo Francúzsku a stručný popis úpravy minulej. Ďalší obsah práce je determinovaný novou systematikou úpravy, ktorej základ predstavujú previazané vzťahy povinnosti k úhrade ujmy, resp. ručenia. Postupne bude rozobratý a zanalyzovaný inštitút ovplyvnenia a jeho modifikácia v koncernovom režime, čo je z pohľadu náhrady ujmy kľúčová problematika. Pre definovanie podnikateľského zoskupenia ako útvaru sui generis budú popísané vzťahy ovládania, tak ako ich definuje zákon o obchodných korporáciách za súčasnej komparácie s definíciami z daňovej oblasti.

Cieľom mojej práce je analýza novej právnej úpravy a jej komparácia s jednotlivými zahraničnými jurisdikciami a úpravou minulou. Pre komplexný náhľad na problematiku budú jednotlivo spomenuté daňové aspekty podnikania v podnikateľskom zoskupení, avšak k podrobnej analýze by som rád odkázal na príslušnú finančno-právnu a najmä ekonomickú literatúru. V závere zhrniem poznatky uvedené v práci a poskytnem návrhy de lege ferenda k problematike.

1. Právo podnikateľského zoskupenia

Právo podnikateľských zoskupení je súčasťou obchodného práva, resp. jeho podmnožiny práva obchodných spoločností a v istej miere ho dopĺňa. Jednotiacim faktorom týchto noriem je ich účel, ktorým je adekvátna reakcia na ekonomickú realitu a poskytnutie právnej ochrany subjektom bezprostredne ohrozených koncentračnými postupmi. Právo podnikateľského zoskupenia teda tvorí „*súbor noriem, ktoré upravujú jednotlivé typy spojenia, z ktorých je zoskupenie zložené, formuluje pravidla ich vytvárania, poskytuje nástroje ochrany ohrozeným subjektom, a je teda – viacej či menej – prostriedkom regulácie špecifických konfliktov záujmov vo vnútri a čiastočne vonku zoskupenia. Chránenými osobami sú predovšetkým menšinoví spoločníci, ďalej i veritelia zoskupovaných spoločností, zamestnanci, jednotlivé spoločnosti fungujúce ako články zoskupenia, prípadne i štát ako subjekt ohrozený daňovými únikmi a v širšom zmysle i sociálnym napätím, ktorého zdrojom môže byť fungovanie takýchto gigantov.*“⁷

Samotnú právnu podstatu inštitútu tvoria vzájomne práva a povinnosti medzi zainteresovanými osobami. Zákonodarca takto reaguje na skutočnosť, že zoskupenie nie

---

⁷ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Nemecku, Európskej únii a v Českej republike*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 7.

je „vybavené“ právnou osobnosťou a je tak javom sociálne - ekonomickým. Zákonodarca pracuje so subjektivitou členov zoskupenia. Profesorka Černá exaktne definuje podstatu týchto špecifických vzťahov slovami „*Právnym inštitútom sa zoskupenie stáva za podmienky, že právo a jurisprudencia na nich začnú nazerať ako na súhrn vzájomne súvisiacich konkrétnych právnych vzťahov, ktorým zákon (prípadne súdne rozhodnutia) začnú ukladať povinnosti a priznávať práva z titulu členstva v určitej skupine, a že stanovený okruh subjektov bude užívať právnej ochrany práve z dôvodu ohrozenia ich záujmov vytvorením a fungovaním zoskupenia.*“⁸ Bezpodmienečnou podmienkou životaschopnosti tohto odvetia je teda vôľa zákonodarcu (resp. súdov) tieto vzťahy regulovať. Dodajme, že sú jurisdikcie, ktoré na úpravu negatív vyplývajúcich z podnikateľských zoskupení rezignujú.

Priblížme si fenomén podnikateľského zoskupenia zo súkromno-právneho hľadiska, ktoré sa zameriava najmä na reguláciu jeho negatívnych prejavov. Pražská učebnica obchodného práva popisuje podnikateľské zoskupenie ako „*Prejav ekonomickej koncentrácie v oblasti práva, pre ktoré je charakteristické prepojenie jednotlivých, právne samostatných subjektov do väčších celkov.*“⁹ Jedná sa teda o hospodársku jednotkou sui generis bez právnej osobnosti. To je hlavný odlišujúci znak od premien spoločností, kedy pri ekonomických koncentráciách kapitálu fúzujúce spoločnosti (jedna alebo všetky) strácajú svoju právnú samostatnosť¹⁰. Právnou optikou hľadáme na členov zoskupenia ako na samostatné právne subjekty s tým súvisiacou ich majetkovou samostatnosťou.

Na druhú stranu, podnikateľské zoskupenie sa často vyznačuje cieľnou spoločnou ekonomickou činnosťou, čo kolide s vyššie uvedeným právnym nazeraním. Celok bude jednať určitým spoločným postupom, avšak právne dôsledky sa budú prisudzovať právne a majetkovo samostatným osobám tvoriacich zoskupenie, a nie celku ako takému. V tejto súvislosti môžeme konštatovať, že ekonomická perspektíva na zoskupenie sa dostáva do rozporu s právnou formou.

---

⁸ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Nemecku, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 6.

⁹ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 139.

¹⁰ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 140.

Záujmy a potreby jednotlivých členov zoskupenia sa môžu a v zásade budú odlišovať. V mnohých prípadoch ovládaná osoba bude musieť ustúpiť záujmu celku, prípadne vedúceho článku, a tým jej môže vzniknúť ujma. Záujem najvplyvnejšieho spoločníka, nie je možno stotožňovať so záujmom spoločnosti, aj keď ho v mnohých prípadoch bude významne určovať¹¹. Takéto nerovnomerné rozloženie vplyvu v spoločnosti predstavuje možné riziko pre spoločníkov stojacich *mimo mocenskú štruktúru v spoločnosti*¹² a môže závažne poškodiť ich majetkové postavenie. Právo podnikateľského zoskupenia na toto nebezpečenstvo reaguje a vytvára ochranné mechanizmy k zamedzeniu týchto negatívnych prejavov. Mnohé jurisdikcie pristupujú práve k povinnosti nahradiť ujmu spôsobenú spoločným koncernovým postupom osobe poskytujúcej obeť v prospech skupiny a tak nepriamo (prostredníctvom majetku ovládanej osoby) chránia záujmy menšinových spoločníkov a v neposlednom rade i veriteľov. Samotným jadrom práva podnikateľského zoskupenia sú konkrétne podmienky, za ktorých sa ujma vyrovnáva a ďalšie inštitúty, ktoré túto povinnosť dopĺňajú a rozvíjajú.

Právo podnikateľského zoskupenia nie je len právom ochranárskym. Jeho zásadný význam spočíva i v tom, že umožňuje legálne fungovanie podnikateľského zoskupenia¹³, napríklad prostredníctvom definovania konceptu jednotného riadenia v rámci koncernu, ako je tomu v nemecky hovoriacich krajinách. Člen štatutárneho orgánu spoločnosti (alebo v obdobnom postavení) je povinný pri správe spoločnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára, ktorej súčasťou je i povinnosť lojality¹⁴ k vlastnej spoločnosti. V prípade porušenia tejto povinnosti uposlúchnutím skupinového príkazu, ktorý je v rozpore so záujmom vlastnej spoločnosti, sú tieto osoby povinné nahradiť vzniknutú ujmu. Pravidlá práva podnikateľského zoskupenia po naplnení zákonných predpokladov predstavujú výnimku z takéhoto obecného režimu a umožňujú efektívne a legálne usmerňovať jednanie štatutárnych orgánov ovládaných osôb bez sankčných následkov. Bez obdobnej regulácie by bolo možné riadiť ovládanú osobu len veľmi neefektívne.

---

¹¹ Presadzovanie vlastného separátneho záujmu spoločníka sa môže dostať do kolízie s celkovým záujmom spoločnosti a v takom prípade bude obdobné jednanie v rozpore s povinnosťou lojality spoločníka v spoločnosti. V NOZ je povinnosť lojality spoločníka korporácie výslovne upravené v § 212 NOZ.

¹² ELIÁŠ, K.: *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6 vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. str. 388.

¹³ Z pohľadu práva podnikateľského zoskupenia je dôležité definovať: „Do akej miery môže vodca skupiny legitímne ovplyvňovať rozhodovanie ovládanej spoločnosti.“ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*, II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 123.

¹⁴ Povinnosť lojality člena štatutárneho orgánu je v dnešnej právnej úprave výslovne uvedená v občianskom zákonníku v § 159 NOZ.

Podnikateľské zoskupenie budú tvoriť hlavne kapitálové spoločnosti, pretože ich právna povaha umožňuje jednoduché zmeny majetkovej účasti a hlasovacích podielov¹⁵ a teda môžu promptnejšie slúžiť k ich vytváraniu. Osobné spoločnosti sú rigidnejšie späté s osobou spoločníka a táto neflexibilita im ich využitie k účasti v zoskupení komplikuje. Na druhej strane sú častou voľbou pri vytváraní holdingov pre ich výhodný daňový režim, o ktorom bude pojednané ďalej. Z pohľadu ochrany práv spoločníkov v osobných spoločnostiach treba však uviesť, že spoločníci a ich veritelia by mali byť schopní adekvátne upraviť práva a povinnosti v duchu autonómie zmluvných strán a riziko vzniku ujmy by malo byť na ich strane nižšie. V postavení ovládajúcej alebo riadiacej osoby zoskupenia sa môže vyskytovať i fyzická osoba, no jej účasť je možná iba v pozícii vedúceho člena skupiny. Pre prax však ostáva dôležitá právna problematika prepojených kapitálových spoločností, nakoľko ich počet masívne prevažuje.

Pre kapitálové spoločnosti je charakteristické obmedzené ručenie spoločníkov za dlhy spoločnosti. De facto z toho vyplýva, že podnikateľské riziko spoločníkov je prenesené na veriteľov týchto spoločností, ktorí musia byť náležite obozretní pri voľbe svojho zmluvného partnera, k čomu by im mala slúžiť dostatočná transparentnosť skupiny. Riziko pre veriteľov sa stupňuje i z toho pohľadu, že v prípade prepojených kapitálových spoločností sa často krát oddeľuje skutočne jednajúca osoba o ďalšie hradby právnych osobností predstavované jednotlivými korporáciami tvoriacimi zoskupenie. Právo podnikateľského zoskupenia predstavuje v určitých prípadoch možnosť ako prelomiť majetkovú samostatnosť zastierajúcej kapitálovej spoločnosti¹⁶ v snahe priviesť reálne jednajúcu osobu k zodpovednosti.

V mnohých jurisdikciách je ochrana veriteľov posilnená v situáciách, kedy v dôsledku členstva dlžníka v zoskupení nastane jeho úpadok. V anglickom právnom prostredí sa jedná o inštitút *wrongful trading*¹⁷, ktorý je prostredníctvom doktríny *shadow*

---

¹⁵ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*, II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 130.

¹⁶ Zahraničná právna doktrína označuje danú problematiku *The piercing of the corporate veil*. Voľným prekladom ako prepichovanie alebo odkrývanie firemného závoja. Bližšie ČERNÁ, S.: *Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti?* a TOMÁŠEK, M., PAUKNEROVÁ, M. *Nové jevy v soukromém právu*. Praha: Karolinum, 2009. str. 34-38. , KUHN, Z.: *Fikce samostatnosti právnických osob a její prolomení*. *Právní rozhledy*, 2003, č. 11, str. 542 a n., ČERNÁ, S. *Další změna koncepce německých soudů v ochraně věřitelů insolventních společností?* *Právní rozhledy*, 2009, č. 2. Str. 54 – 60.

¹⁷ *Wrongful trading* predstavuje zvláštnu skutkovú podstatu porušenia povinnosti jednat' s náležitou starostlivosťou pre prípady hroziaceho úpadku spoločnosti. Ak sa spoločnosť dostane do situácie hroziaceho úpadku, členovia orgánu musia prijať všetky mysliteľne opatrenia pre zaistenie solventnosti spoločnosti alebo začať s likvidáciou spoločnosti. V prípade porušenia tejto povinnosti súd môže na návrh rozhodnúť o povinnosti doplniť aktíva spoločnosti v úpadku a tým zvýšiť šance na úhradu dlhov voči veriteľom. Zrov. čl. 214 *Insolvency Act UK 1986*.

director využitelný i v případech zoskupenia. Francúzska úprava obsahuje *action en responsabilité pour insuffisance d'actif* v kombinácii *dirigeant de fait*¹⁸. Predpoklady vzniku povinnosti niest' zodpovednosť za doplnenie aktív spoločnosti sú od anglickej úpravy *wrongful trading* odlišné, avšak následky oboch inštitútov sú podobné. Inštitúty obdobného charakteru pozná aj belgická úprava¹⁹. V Nemecku k podobným dôsledkom dochádza judikatúra aplikovaním obecných deliktých pravidiel²⁰.

Do práva podnikateľských zoskupení majú presah aj inštitúty akciového práva, ktoré regulujú vzťahy pred vznikom podnikateľského zoskupenia v prípade, že ich členmi sú akciové spoločnosti. Z časového hľadiska²¹ vzniku zoskupenia sa jedná ochranné opatrenie *ex ante*, pričom inštitúty reagujúce na ujmu v zoskupení radíme k ochrane *ex post*. Ochrana *ex ante* spočíva v predchádzaní konfliktu záujmov medzi väčšinovými a menšinovými akcionármi, a rieši primárne konflikty vo vnútri spoločnosti. Z pohľadu menšinových spoločníkov je dôležité, aby im bola poskytnutá možnosť ukončiť účasť v spoločnosti pred vznikom zoskupenia, v ktorom by nemohli plno presadzovať svoje záujmy. Do skupiny ochrany *ex ante* zaradíme inštitúty ako sú nabídky prevzatí²², *squeeze-out*²³ alebo pre prípad, že by menšinový spoločník sám chcel iniciovať ukončenie účasti v spoločnosti prostredníctvom práva na odkúp účastníckych cenných papierov, inštitút označovaný anglicky ako *sell-out*²⁴. Úpravu dopĺňa taktiež oznamovacia povinnosť ukladaná spoločníkovi, ktorý dosiahne zákonom stanovenú mieru majetkovej účasti podľa § 122 zákona o podnikaní na kapitálovom trhu č. 256/2004 Zb.

---

¹⁸ ČERNÁ, S.: *Ručení člena statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekonstrukci soukromého práva*. In. SUCHOŽA, Jozef a HUSÁR, Jan (eds.). *Právo, obchod a ekonomika*. str. 47 – 48.

¹⁹ ČERNÁ, S.: *Ručení člena statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekonstrukci soukromého práva*. In. SUCHOŽA, Jozef a HUSÁR, Jan (eds.). *Právo, obchod a ekonomika*. str. 47 – 48.

²⁰ ČERNÁ, S.: *Další změna koncepce německých soudů v ochraně věřitelů insolventních společností?* *Právní rozhledy*, 2009, č. 2. Str. 54- 60.

²¹ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 39.

²² Inštitút Nabídky prevzatí je harmonizovaný prostredníctvom 13. Smernice Európskeho parlamentu a rady 2004/25/ES.

Transponovanú úpravu obsahuje samostatný zákon č. 104/2008Sb., o nabídkách prevzatí a o zmene některých dalších zákonů. Úprava sa vzťahuje len na kótované akciové spoločnosti.

²³ Inštitút je upravený v ustanovení § 375 ZOK a umožňuje vytesniť spoločníkov z pozície menšinových akcionárov. Podrobnejšie k tejto otázke HAVEL, B.: *Squeeze-out. Protiústavní nebo legitimní nástroj změny vlastnické struktury akciové společnosti?* *Právní rozhledy*, 2004, č. 21. str. 773 a n.

²⁴ Inštitút *Sell out* je upravený v ustanovení § 395 ZOK. Špeciálnu úpravu však obsahuje aj právo podnikateľského zoskupenia v § 89 ZOK. Tento inštitút umožňuje exit spoločníkom v prípade, že po vzniku členstva ich spoločnosti v zoskupení sa postavenie spoločníkov podstatne zhoršilo.

1.1 Zhrnutie

Podnikanie v podnikateľskom zoskupení prináša z právneho hľadiska veľké množstvo rizík plynúcich z konfrontácie rozličných záujmov v zoskupení i mimo neho. Zákonodarca by mal na túto situáciu adekvátne reagovať a v prípade negatívnych dôsledkov poskytnúť právnu ochranu najviac ohrozeným subjektom, medzi ktoré patria hlavne menšinoví spoločníci a veritelia skupinových spoločností. Pri regulácii týchto vzťahov musí byť zohľadnený fakt, že aj napriek tomu, že zoskupenie je v mnohých prípadoch hospodársky centralizovaný subjekt, právne je postihnuteľný len prostredníctvom jeho členov a k tomu je nutné prispôbiť povahu použitých inštitútov.

2. Východiská novej právnej úpravy v zákone o obchodných korporáciách

Prvý pokus o právnu úpravu podnikateľského zoskupenia v Českej republike predstavoval zákon č.142/1996 Sb. Úspešná však bola až novela obchodného zákonníku č. 370/2000 Sb.²⁵. Ustanovenia boli vybudované podľa vzoru koncernových pravidiel v nemeckej jurisdikcii, keď rozlišovali faktický koncern a zmluvný koncern založený ovládacou zmluvou²⁶. Nemecký model koncernového práva vychádza z princípu ochrany záujmu dcérskej spoločnosti pred záujmom koncernu ako celku s tým, že sa snaží vyvažovať a odstraňovať jednotlivé zásahy konané materskou spoločnosťou do ekonomického života dcérskej spoločnosti²⁷. Ochrana je primárne zameraná na ochranu ovládanej spoločnosti a jej základného kapitálu, resp. majetku spoločnosti.

Zákon pri definovaní podnikateľského zoskupenia vychádzal z predlohy spojených podnikov v nemeckom akciovom zákone, ktorá bola pre účely českého práva mierne pozmenená. Základ úpravy tvoril systém vyvrátiteľných a nevyvrátiteľných domnienok, definície väčšinového spoločníka, ovládanej a ovládajúcej osoby a koncernu.

²⁵ Táto novela bola doplnená zákonmi č.501/2001 a 88/2003.

²⁶ Bližšie viz ČERNÁ, S.: *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2 vyd. Praha: Linde, 2004. str. 47-63 a 99-199.

²⁷ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 135.

Dôvodová správa k ZOK deklaruje odklonenie od nemeckého modelu a v súlade s odporučením *Správy skupiny na vysokej úrovni odborníkov pre právo obchodných spoločností* a štúdie odborného tímu *Forum Europaeum pre koncernové právo*²⁸ zavádza francúzsky systém úpravy za súčasného doplnenia o inštitúty nemeckej a anglickej právnej jurisdikcie.

2.1. Koncernové právo pre Európu

Štúdia pod názvom *Forum Europaeum pre koncernové právo*²⁹ bola vypracovaná poprednými európskymi odborníkmi na právo obchodných spoločností, prevažne z nemecky hovoriacich krajín. Jej cieľom bola analýza súčasného stavu koncernového práva v EU a navrhnutie optimálneho riešenia *de lege ferenda*, či už na komunitárnej úrovni alebo úrovni právnych poriadkov národných štátov.

V otázke obchodného vedenia podnikateľského zoskupenia sa štúdia jednoznačne vyslovila pre francúzske riešenie Rosenblumvho konceptu³⁰, ktorý bol označený ako určitý kompromis, pri ktorom koncernová spoločnosť stráca svoju integritu, avšak nie je celkom obetovaná záujmu celku. Definičnými znakmi vzťahov v zoskupení majú byť pojmy kontroly ako boli uvedené v siedmej smernici Rady č. 83/349/EHS o konsolidovaných účtovných závierkach³¹. Nemecký koncept jednotného riadenia a systém hradenia ujmy vo faktickom a zmluvnom koncerne sa k implementácií neodporúčajú.

Pri otázke vzniku koncernu je preferované založenie jednostranným prehlásením. Toto prehlásenie by malo byť zapísané do obchodného registra s konštitutívnymi účinkami a mal by mu predchádzať súhlas valnej hromady materskej spoločnosti. Efektom prehlásenia by bola možnosť udávať riadiace pokyny ovládanej osobe, ktoré by mohli byť nevýhodné pre spoločnosť. Vyrovnanie ujmy by sa nerealizovalo každoročne, ale bolo by odsunuté až na okamžik úpadku dcérskej spoločnosti.

---

²⁸ Dôvodová správa ZOK – Nový občanský zákoník str. 27 -29 Dostupné: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>.

²⁹ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 111 a n.

³⁰ Popis bude uvedený nižšie.

³¹ Táto smernica bola nahradená Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EU z 26 júna 2013 o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.

Pre prípady úpadku dcérskej spoločnosti štúdia odporúča zaviesť inštitút úpadkového práva wrongful trading i do prostredia koncernového práva, tak ako to robí anglické právo prostredníctvom konceptu shadow director. Vyzdvihuje prednosť inštitútu spočívajúcu najmä v motivovaní materskej spoločnosti urobiť všetko, čo je v jej silách k odvráteniu hroziaceho úpadku riadenej spoločnosti alebo rozhodnúť o likvidácii takejto spoločnosti. Hlavným dôvodom motivácie je hrozba pre riadiacu spoločnosť, že súd môže rozhodnúť o jej príspevku na stratu dcérskej spoločnosti v úpadku. Prevláda presvedčenie, že takéto motivujúce opatrenie by zvýšilo štandard ochrany veriteľov upadnutej spoločnosti.

Štúdia vyzdvihuje úlohu transparentnosti zoskupenia ako preventívneho nástroja ochrany záujmov spoločníkov a veriteľov skupinových spoločností. Kľúčová by mala byť výročná správa zostavovaná vedúcim článkom koncernu. Po zaistení dostatočnej informovanosti jednotlivých spoločníkov sa odporúča poskytnúť menšinovým spoločníkom možnosť preskúmania koncernových vzťahov. Takto oprávnená menšina by mala disponovať aspoň 5 % podielom na základnom kapitále alebo akciách o nominálnej hodnote aspoň 500 000 eur.

2.2. Správa skupiny na vysokej úrovni odborníkov na právo obchodných spoločností

Správa³², pre ktorú sa vžilo označenie tzv. Wintrova sprava po predsedovi skupiny Jaapovi Winterovy, sa zaoberala širšími súvislosťami práva obchodných spoločností. Problematike práva podnikateľského zoskupenia sa venovala bezprostredne v piatej časti a môžeme konštatovať, že v podstate vychádzala zo štúdie Forum Europeum pre koncernové právo.

Správa taktiež zdôrazňovala význam otázky transparentnosti a publicity vzťahov v zoskupení. Ako kľúčové pre dosiahnutie optimálneho stavu ochrany záujmov ohrozených osôb sa považuje doplnenie konsolidovaných finančných údajov spoločností o informácie vzťahujúce sa na corporate governance skupiny³³. Význam dostatočnej

---

³² Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf> .

³³ Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf> Str. 95-96.

transparentnosti vzťahov v skupine spoločností vyzdvihol i Akčný plán EU z roku 2012 týkajúci sa správy obchodných spoločností³⁴. Je teda evidentné, že sa jedná o kľúčovú otázku pri regulácii podnikateľského zoskupenia a zákonodarca by mal na tento aspekt právnej úpravy dbať.

V prípade presadzovania vplyvu materskej spoločnosti sa zhodne so Štúdiou odporúča francúzsky systém korigujúci civilnoprávnu alebo trestnoprávnu zodpovednosť štatutárnych orgánov pre situácie, kedy členovia týchto orgánov riadia svoju spoločnosť v záujme skupiny³⁵. Spoločníci by mali mať právo požadovať prieskum vzťahov vo vnútri podnikateľského zoskupenia a v určitých situáciách mať právo ukončiť svoju účasť v začlenenej spoločnosti.³⁶ V prípade úpadku riadeného člena sa odporúča implementácia konceptu wrongful trading v podstate z rovnakých dôvodov ako uvádza Fórum.

Skupina neodporúča pokračovať v príprave deviatej smernice³⁷ zameranej na úpravu koncernového práva na komunitárnej úrovni vychádzajúcej prevažne z nemeckej úpravy koncernového práva. Naproti tomu sa odporúča zamerať na zdokonalenie jednotlivých aspektov stavajúcej komunitárnej úpravy práva obchodných spoločností a corporate governance, ktoré majú presah i do fungovania podnikateľského zoskupenia.

2.3. Francúzska právna úprava práva skupín spoločností

Vo Francúzsku po odmietnutí nemeckej cesty úpravy³⁸ poskytol riešenie tejto problematiky trestný senát Kasačného súdu v rozhodnutí zo dňa 4.3.1985³⁹ vo veci Marca Rozenbluhma. Kasačný súd riešil právny problém, či člen orgánu riadiacej spoločnosti svojím jednaním naplní skutkovú podstatu trestného činu *zneužitie majetku spoločnosti* (abus de biens sociaux)⁴⁰ i v tom prípade, keď presadzuje pri riadení ovládanej osoby

³⁴ Akčný plán z 2012 : Európske právo obchodných spoločností a správa a riadenie spoločností – moderný právny rámec pre väčšiu angažovanosť akcionárov a udržateľnosť spoločností Dostupné z : <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0740&from=EN>> .

³⁵ Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf> str. 96-97.

³⁶ Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf> str. 97.

³⁷ Trend nepokračovať v prípravných prácach na znení 9. Smernice potvrdilo i zdelenie Komisie EU Rade a Parlamentu s názvom : Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0284:FIN:EN:PDF>> .

³⁸ V roku 1970 bol vo francúzskom parlamente rozsialo diskutovaný návrh zákona týkajúci sa koncernového práva sledujúci nemeckú koncepciu. Prijatý nakoniec nebol pre údajnú nedostatočnú reflexiu ekonomickej reality. DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárném právu: Analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 146.

³⁹ JCP E 1985,II,14614 .

⁴⁰ Viz čl. L242-6 francúzskeho obchodného zákonníku. Trestný čin zneužití majetku je tvorené dvoma skutkovými podstatami, kedy druhá z nich kriminalizuje zneužitie vplyvu alebo hlasov v spoločnosti k jednaniu, ktoré je v rozpore so záujmom spoločnosti.

záujem skupiny na úkor jej záujmu. Toto voľné právne posudzovanie riadiaceho vplyvu predstavuje protiváhu jednotnému riadeniu založenému koncernovými zmluvami, ktorý je známy z krajín nemeckého vplyvu. Súd zvažil hospodárske súvislosti prípadu a vyšiel v ústrety ekonomickej realite tým, že stanovil okolnosti, za ktorých sa vylučuje protiprávnosť pri koncernovom postupe a tak nenastupuje zodpovednosť za uvedený trestný čin. Pre účely liberácie musia byť splnené nasledujúce podmienky:

- Skupina musí byť nenahodilo a štrukturálne súdržná.
- Skupina musí mať koherentnú obchodnú politiku súvisiacu so spoločným hospodárskym záujmom.
- Nevýhody takto spôsobené musia byť v dlhšom časovom horizonte vyvážené výhodami, ktoré prináša členstvo v skupine (zachovanie rovnováhy v skupine).
- Skupinová politika nesmie priviesť člena (členov) skupiny do úpadku⁴¹.

Vo francúzskej jurisdikcii sa v jednotlivých právnych oboroch môžeme stretnúť s rôznymi definíciami pojmu skupina spoločnosti. Trestno-právne súdy, ktorých vplyv na obchodnoprávnu doktrínu prostredníctvom konceptu Rosenblum je značný, primárne sledujú prítomnosť kapitálových väzieb medzi zúčastnenými spoločnosťami⁴². V opačnom prípade je existencia skupiny vylúčená⁴³. Takéto chápanie zodpovedá odporúčaniam Fóra pre koncernové právo.

Pri analýze vzťahov v skupine a určovaní ich hraníc sa vychádza z tzv. konglomerátneho pojatia. Podstatou je zistenie, či takto kapitálovo prepojené osoby tvoria stratifikovaný celok zahŕňajúci rôzne aktivity, prostredníctvom ktorých sa znižuje podnikateľské riziko a posilňuje sa celková hospodárska pozícia skupiny⁴⁴.

Zásahy do autonómie podriadenej spoločnosti musia byť systematicky koordinované a musia tvoriť koherentnú politiku koncernu. Stratégia koncernu by nemala preferovať žiadneho člena zoskupenia a opatrenia by mali sledovať spoločný koncernový

PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva, II. Díl.* Praha: ASPI, 2006. Str. 131-132.

⁴¹ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva, II. Díl.* Praha: ASPI, 2006. str. 126.

⁴² ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona.* In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 76.

⁴³ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona.* In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 76.

⁴⁴ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona.* In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 80.

záujem. Je vylúčené, aby niektorý z členov zoskupenia na svoje postavenie v skupine dlhodobo doplácal. Spoločná politika musí byť transparentná a jasne preukázateľná. Vo väčšine prípadoch bude spoločnú politiku určovať materská spoločnosť, no nie je vylúčené, aby to bola i niektorá z jej dcér. Judikatúra i doktrína v tejto otázke jasne stanovisko neposkytuje⁴⁵.

Účasť v skupine záujem spoločnosti posúva do koncernovej dimenzie a v istej miere ho rozširuje. Takto stanovený koncernový záujem nie je možno stotožňovať so záujmom iného člena alebo vedúceho člena skupiny⁴⁶. Tiež sa nejedná len o súčet záujmov členských spoločností⁴⁷. Identifikovať spoločný záujem skupiny nie je jednoduché, pretože sa často pomerajú sociálne, ekonomické alebo finančné⁴⁸ rozmery záujmu, no francúzska judikatúra najčastejšie uznáva záujmy ekonomického charakteru, pretože sú v súvislosti s účelom fungovania korporácie (a teda i skupiny) najľahšie preukázateľné⁴⁹.

Materská spoločnosť nemusí vyrovnávať každú jednotlivú ujmu ako v prípade faktického koncernu v Nemecku⁵⁰. Na jednotlivý zásah presadzujúci záujem skupiny sa hľadí ako na súčasť vzájomného ovplyvňovania v rámci skupiny. Podmienkou je, že ovplyvnená spoločnosť nebude dlhodobo znevýhodňovaná na úkor ostatných koncernových spoločností a/alebo bude kompenzovaná za svoju obeť určitým protiplnením⁵¹ v *dlhšom časovom horizonte*. Začlenenie do zoskupenia musí byť teda výhodné pre obe strany – pre materskú i dcérsku spoločnosť. Za eventuálnu obeť v prospech skupiny riadenej spoločnosti náleží protiplnenie a v žiadnom prípade sa nesmie jednať o radikálne zhoršenie postavenia dcérskej spoločnosti. Francúzska doktrína v otázke formy protiplnenia nie je jednotná a v zásade sa pripúšťa jednak materiálne i imateriálne plnenie. Dokonca v určitých prípadoch sa sudy uspokojili iba s

---

⁴⁵ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 147.

⁴⁶ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 76-77.

⁴⁷ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 77.

⁴⁸ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 77-78.

⁴⁹ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 78.

⁵⁰ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 145-146

⁵¹ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 80-82.

preukázaním rovnováhy vzťahov medzi spojenými osobami⁵², no pravidlom to nie je. Keď zoberieme do úvahy fakt, že osoba realizujúca vplyv nesie dôkazné bremeno vo vzťahu k existencii liberujúcich dôvodov, javí sa z pohľadu osoby v riadiacom postavení racionálnejšie spoliehať sa na protiplnenie materiálnej povahy. Takéto zapravenie ujmy vo svojej podstate reálne sanuje postavenie dcérskej spoločnosti a zvyšuje šancu riadiacej osobe uniesť dôkazné bremeno pred súdom.

Sankcie za porušenie predpokladov pri realizácii koncernového postupu je povinnosť nahradiť škodu, finančný postih štatutárneho orgánu materskej spoločnosti a právo menšinových akcionárov žiadať odkúpenie svojich akcií koncernovej spoločnosti.⁵³ V prípade súkromných spoločností súdy judikujú povinnosť materskej spoločnosti odkúpiť podiely menšinových spoločníkov bez zákonného podkladu⁵⁴.

Pomerne prísne pravidlá evidujeme vo Francúzsku súvislosti s úpadkom dcérskej spoločnosti v dôsledku chybného riadiaceho vplyvu materskej spoločnosti, kedy z titulu faktického vedúceho (*dirigeant de fait*) môže materská spoločnosť niesť následky nedostatku aktív na strane dcérskej spoločnosti v prípade jej kolektívneho konania⁵⁵. Súd môže rozhodnúť o povinnosti doplniť majetok riadenej spoločnosť na základe už spomenutej žaloby na doplnenie aktív (*action en responsabilité pour insuffisance d'actif*)⁵⁶. Podmienkou je, aby sa materská spoločnosť dopustila závažného pochybenia pri riadení dcéry majúceho vplyv na stav majetku ovládanej spoločnosti⁵⁷. V odôvodnených prípadoch sa pripúšťa rozšírenie úpadkového konania na materskú spoločnosť (*action en extension*) alebo výnimočne i na celú skupinu.⁵⁸

Primárny právny podklad francúzskeho práva podnikateľských zoskupení tvorí zásada zákazu zneužitia väčšinového postavenia v spoločnosti. Rozdiel oproti nemeckému systému spočíva predovšetkým v systéme vyrovnání ujmy v dôsledku

⁵² ČERNÁ, S.: Ke koncepcii podnikateľských seskupení v návrhu obchodního zákona. In ŠTENGLLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čenek, 2006. str. 80 – 82.

⁵³ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 147-148.

⁵⁴ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 30.

⁵⁵ Čl. 651-2 francúzskeho obchodného zákonníku ČERNÁ, S.: *Ručení členu statutárních orgánu českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva*. In SUCHOŽA, Jozef a HUSÁR, Jan (eds.). Právo, obchod a ekonomika str. 48.

⁵⁶ Vo Francúzsku bola žaloba na doplnenie pasív nahradená žalobou na doplnenie aktív. Viz Černa ČERNÁ, S.: *Ručení členu statutárních orgánu českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva*. In SUCHOŽA, Jozef a HUSÁR, Jan (eds.). Právo, obchod a ekonomika str. 47 – 48.

⁵⁷ ČERNÁ, S.: *K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností*. Právní rozhledy. 2004, č. 8. str. 291.

⁵⁸ *Action en extension* je upravená v článku L624-5 francúzskeho obchodného zákonníku PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str.133-134.

začlenenia do skupiny a ďalej v okamžiku nastúpenia právnych následkov⁵⁹. Francúzske koncernové právo je v otázke náhrady ujmy evidentne benevolentnejšie oproti pravidlám nemeckej úpravy faktického ale i zmluvného koncernu a tým flexibilnejšie reaguje na ekonomickú realitu. Na druhej strane je však kladený väčší dôraz na kvalitu zoskupenia ako koherentnej hospodárskej entity, ktorá je skúmaná starostlivejšie z pohľadu vyrovnanosti vzájomných vzťahov medzi jednotlivými členmi. Obecne však doktrína dochádza k záveru, že oba koncepty sú si v mnohých ohľadoch podobné⁶⁰.

2.4. Zhrnutie

Nemecko, na rozdiel od Českej republiky, umožňuje koncernom využívať výhody skupinového zdanenia, ktoré sa realizuje prostredníctvom prevodu zisku dcériných spoločností pred zdanením pomocou zmluvy o prevode zisku⁶¹. Zmluvu o prevode zisku⁶² obsahovala aj česká právna úprava, avšak tá sa vzťahovala na prevod čistého zisku po zdanení. Jednalo sa teda len o akési finančné vnútro -skupinové opatrenie, ktoré nemalo žiadny ekonomický dopad na daňovú záťaž skupiny. Ďalšia z koncernových zmlúv, zmluva o ovládaní⁶³, oprávňovala ovládajúcu osobu dávať potenciálne nevýhodné príkazy ovládanej osobe, pokiaľ sú v záujme vedúceho člena alebo v záujme celého koncernu. Avšak takýto režim nepredstavoval pre skupiny podstatnú výhodu, takže „zmluvný koncern mal povahu niečoho, čo skupinám spoločností neublíži, ale ani nepomôže“⁶⁴. Popredný experti na koncernové právo v Českej republike skonštatovali, že úprava koncernových zmlúv bez naviazania na jednotné zdanenie je nezmyselná⁶⁵. Primárnym účelom tzv. koncernových zmlúv v Nemecku je predovšetkým preukázanie kvality celku pre fiškálne účely a súkromnoprávne dopady sú sekundárneho významu⁶⁶.

⁵⁹ DOLEŽIL, T.: *Koncerny v komunitárnim právu: Analýza a námety pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. str. 114.

⁶⁰ ČERNÁ, S.: *K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností*. Právní rozhledy. 2004, č. 8. str. 291.

⁶¹ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 19.

⁶² Viz §190a ObchZ Bližšie ČERNA, S.: *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. Vyd. Praha: Linde, 2004. str. 123-193.

⁶³ Radiaca osoba bola povinná v zmluvnom koncerne uhradiť hospodársku ročnú stratu v spoločnosti v ovládanej pozícii, ktorú nie je možné pokryť z nerozdeleného zisku alebo rezervného fondu ovládanej spoločnosti. Viz §190b až 190d ObchZ Bližšie viz ČERNA, S.: *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. Vyd. Praha: Linde, 2004. str. 99-123 str. 138-193.

⁶⁴ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk., 2006. str. 73.

⁶⁵ ČERNÁ, S.: *Evropský a tuzemský přístup ke skupinám společností*. In ELIÁŠ, K. (ed): *Soukromé právo v pohybu*. 1. Vyd. Plzeň. Aleš Čeněk, 2005. str. 20, DĚDIČ. J.: *K některým otázkám českého koncernového práva*. Sborník „XI. Karlovarské právnické dny“. Praha: Linde, 2001. str. 51.

⁶⁶ ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk., 2006. str. 72- 73.

Pri úprave faktického koncernu⁶⁷ nebol vyriešený problém ako postihnúť situácie, kedy zásahy riadiacej osoby sú komplexné do tej miery, že sa približujú materiálne jednotnému riadeniu. Nemecké súdy pre riešenie takéhoto problému dovodili koncept kvalifikovaného koncernu, neskôr nahradený inštitútmi Durchgriffshaftung a Innenhaftung⁶⁸.

Domnievam sa, že charakter nemeckého konceptu koncernového práva nemohol adekvátne reagovať na všetky možné prípady ohrozenia ovládanej spoločnosti, jej spoločníkov a veriteľov. Jeho ťažkopádny charakter v súkromnoprávnej oblasti nebol vyvážený fiškálnymi výhodami. Preto som toho názoru, že zmena konceptu úpravy skupín spoločností je správny krok. Stotožňujem sa so závermi štúdie Fóra pre koncernové právo a Wintrovej správy, ktoré pre riešenie súkromnoprávných konfliktov súvisiacich s fungovaním zoskupenia odporúčajú francúzsky model úpravy. Mám za to, že Rosenblumov koncept v otázke náhrady ujmy lepšie zodpovedá ekonomickej realite ako striktné pravidlá nemeckej jurisdikcie. Mierne výhrady mám k požiadavku širokej publicity vzťahov v zoskupení, nakoľko som toho názoru, že vysoká miera transparentnosti nemusí byť v niektorých prípadoch žiaduca. No v žiadnom prípade si nedovolím relativizovať význam transparentnosti v zoskupení a uznávam, že tento faktor je pri regulácii nesmierne významný. Za vhodné pokladám integrovať do systému práva podnikateľského zoskupenia inštitút charakteru wrongful trading, ktorý má potenciál motivovať riadiacu osobu k adekvátnemu koncernovému riadeniu.

Autori zákona mali pred sebou neľahkú úlohu, pretože ich snahou bolo uzákonenie nejednotných a nekoherentných pravidiel vychádzajúcich zo súdnych rozhodnutí reagujúcich na premenlivú ekonomickú realitu.

Zákon o obchodných korporáciách upravuje podnikateľské zoskupenie v § 71 až 91 ZOK v časti venovanej corporate governance a obecným otázkam obchodných spoločností. Ustanovenia majú priamy vplyv na pravidlá vnútornej správy

---

⁶⁷ Vo faktickom koncernu boli zásahy od ovládajúcej osoby do rozhodovacej sféry ovládanej osoby tiež prípustné. Avšak záujmy ovládajúcej osoby a skupiny v režime faktického koncernu nie sú nadradené záujmu ovládanej osoby a je tak zachovaná jej integrita. V prípade vzniku ujmy, musí byť táto konkrétna ujma nahradená v časovom horizonte jedného účtovného obdobia (66a odst. 8 ObchZ). Alternatívne zákon pripúšťal uzavretie zmluvy o odstránení ujmy. Nesplnenie týchto povinností malo za následok vznik zodpovednosti za škodu riadiacej osoby voči osobe riadenej (§ 66a odsek 14). Bližšie viz ČERNÁ, S.: *Faktický koncern, ovládaci smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. Vyd. Praha: Linde, 2004. str. 47- 96.

⁶⁸ Rozhodnutie Autokran II ZR 275/84, ďalej Rozhodnutie Trihotel II ZR 3/04 a Rozhodnutie Bremen Vulkan II ZR 178/99, ČERNÁ, S.: *Další změna koncepce německých soudů v ochraně věřitelů insolventních společností?* Právní rozhledy, 2009, č. 2. str. 54-60.

a zodpovednosti spoločnosti, a nie na samotnú štruktúru spoločnosti⁶⁹. Vo svojej podstate je nová úprava postavená na previazaných vzťahoch povinnosti k náhrade ujmy, ktoré majú dopad i na vzťahy mimo zoskupenia. O systém práva podnikateľského zoskupenia sa bude jednať pri ich aplikovaní na spoločnosti, ktoré sú medzi sebou previazané kvalifikovanými vzťahmi ovládania.

3. Inštitút ovplyvnenia

Kľúčový význam v novej právnej úprave podnikateľského zoskupenia má ustanovenie § 71 odsek 1 ZOK definujúci ovplyvnenie⁷⁰. Domnievam sa, že sa jedná o zvláštnu skutkovú podstatu civilného deliktu v prostredí obchodných spoločností, ktorá stanovuje povinnosť náhrady ujmy a je vyjadrením základného občiansko-právneho princípu *neminem laedere*. Ak prihliadneme k účelu ustanovenia v systéme práva podnikateľského zoskupenia, jedná sa o civilnú obdobu trestného činu zneužitia majetku spoločnosti z francúzskeho obchodného zákonníku.

V rámci rekodifikácie súkromného práva sa odkláňa od vnímania zodpovednosti za vzniknutú ujmu ako sekundárnej povinnosti, vyplývajúcej z porušenia primárnej povinnosti obsiahnutej buď v zmluve alebo v zákone. Naproti tomu kódexy stanovujú povinnosť k náhrade ujmy, kedy táto povinnosť vzniká spolu s primárnou občiansko-právnu povinnosťou a sprevádza ju latentne až do porušenia spojeného so vznikom materiálnej alebo nemateriálnej ujmy⁷¹.

Obecná úprava náhrady ujmy je upravená v tretej hlave štvrtej časti nového občianskeho zákonníku (ďalej len „NOZ“) s názvom „záväzky z deliktov“ a začína ustanovením § 2894 NOZ. Aby vznikla povinnosť nahradiť ujmu, musí existovať porušenie právnej povinnosti alebo alternatívne zákonom stanovená škodná udalosť,

---

⁶⁹ Důvodová správa ZOK- Nový občanský zákoník str. 28 Dostupné z: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>.

⁷⁰ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

⁷¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. A kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1*. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 355 a n.

existencia ujmy a príčinná súvislosť medzi nimi. V zákonom stanovených prípadoch i zavinenie, pokým nie je zodpovednosť pojatá objektívne⁷².

Domnievam sa, že v našom prípade sa jedná o zákonnú povinnosť (neovplyvňovať iného k jeho ujme) a v takomto prípade občiansky zákonník v § 2910 NOZ stanovuje subjektívnu zodpovednosť, teda zodpovednosť za zavinené porušenie zákonnej povinnosti. Zavinenie z nedbanlivosti sa v súlade s § 2911 NOZ prezumuje a bude na osobe vplyvnej, aby záver o jej nevedomej nedbanlivosti pri ovplyvňovaní vyvrátila. Je nutné uviesť, že charakter subjektívnej zodpovednosti nie je jediný možný výklad. Ak vychádzame zo zmluvného základu obchodnej spoločnosti, teda že korporácia nie je nič iného ako len nexus zmlúv (nexus of contracts), potom korporátne povinnosti (ktorých súčasťou je aj povinnosť lojality uvedená v § 212 NOZ) prevezme spoločník na seba až v momente uzavretia, resp. prístúpenia k spoločenskej zmluve. V rovine takéhoto výkladu by sme dovodili, že ovplyvňujúca osoba – spoločník pri ovplyvnení poruší zmluvnú povinnosť. V súlade s § 2913 NOZ by sa jednalo o zodpovednosť objektívnu. Osobne sa však so záverom o objektívnej zodpovednosti pre prípad vplyvnej osoby s postavením spoločníka nestotožňujem. Bližší popis podmienok vzniku povinnosti k úhrade ujmy bude uvedený v kapitole 3.5.1.

Ovplyvnenie predstavuje základnú právnu skutočnosť v práve skupín spoločností, avšak zhodne s Černou som toho názoru, že nepredstavuje stupeň podnikateľského zoskupenia^{73 74}. Ovplyvnenie bude mať v mnohých prípadoch charakter jednorazového jednania a preto zastávam názor, že nedisponuje jedným zo základných charakterizujúcich znakov zoskupenia a to je jeho relatívna trvalosť. Ovplyvnenie má povahu invazívneho nástroja - prostriedku, jednania právom predvídanej povahy, ktorého profilujúcim prvkom je vznik ujmy na strane ovplyvnenej osoby. Podstatou inštitútu ovplyvnenia je právne podchytiť relevantné jednanie, ktorým sa vplyvná osoba snaží profilovať vôľu inej osoby (ovplyvnenej) a takáto jej činnosť ma negatívne dôsledky. Týmto spôsobom sa chráni integrita ovplyvnenej spoločnosti. Vznik ujmy je podmienkou vzniku povinnosti k náhrade ujmy. V prípade, kedy by ovplyvnenie nevedlo

⁷² DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. A kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1*. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 356.

⁷³ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. *Rekodifikace & praxe*, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

⁷⁴ Odlišne HAVEL, B.: *Koncernové právo v návrhu zákona o obchodných korporáciach*. *EPRAVO.CZ*, magazín, 2011, červen, str. 50. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/_dataPublic/data/E-pravo_mag/2011_E2_web.pdf>.

sprostredkované ku vzniku ujmy, teda išlo by o pozitívne ovplyvnenie chovania inej osoby, jednanie by bolo z pohľadu zákonodarcu indiferentné a nie je dôvod takúto skutočnosť právne regulovať⁷⁵.

3.1 Okruh vplyvných osôb

Okruh osôb, ktoré môžeme označiť za osoby vplyvné je široký a dosah úvodného ustanovenia presahuje právo podnikateľského zoskupenia⁷⁶. Je irelevantné, či sa jedná o právny alebo protiprávny základ jednania alebo pôjde o prípady mimoprávne, na faktickom základe. Inštitút sa môže aplikovať na rôzne osoby v rôznom postavení bez ohľadu na titul jednania.

Môžeme rozlišovať na :

- ovplyvnenie v rámci zoskupenia – realizované v podnikateľskom zoskupení
- ovplyvnenie mimo zoskupenia – nemajúce so zoskupením súvislosť

Vplyvnou osobou môže byť akákoľvek domáca alebo zahraničná právnická osoba. Nie je vylúčené, aby sa v tomto postavení vyskytla i osoba fyzická za predpokladu, že bude schopná zákonom predvídaným spôsobom ovplyvniť chovanie spoločnosti. Za určitých okolností do tejto skupiny bude patriť i štát alebo územný samosprávny celok⁷⁷.

V pozícií vplyvnej osoby bude väčšinou spoločník alebo akcionár kapitálovej spoločnosti, kedy právny základ bude predstavovať výkon účastníckych práv v spoločnosti z titulu vlastníctva podielu alebo inej právnej skutočnosti⁷⁸. Spoločník pri výkone svojich práv (právo podieľať sa na riadení obchodnej spoločnosti) je viazaný zásadou lojality k vlastnej spoločnosti, ktorá je dnes, na rozdiel od minulej právnej úpravy⁷⁹, výslovne uvedená v paragrafe 212 odsek 1 NOZ. Princíp lojality patrí medzi nosné zásady práva obchodných spoločností a prikazuje jednať členovi korporácie v súlade so záujmom svojej spoločnosti a nesledovať záujmy protichodné, ktoré sú

⁷⁵ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 15.

⁷⁶ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

⁷⁷ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

⁷⁸ Napríklad dohody o výkone hlasovacích práv. zrov. § 78 odst. 2 písm. i) ZOK.

⁷⁹ Za účinnosti minulej právnej úpravy povinnosť lojality spoločníka k vlastnej spoločnosti dovodzovala judikatúra zrov. rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Odo 387/2006.

spoločnosti k ujme. Ak spoločník ovplyvní hlasovaním spoločnosť k jej vlastnej ujme, súd môže podľa ustanovenia § 212 odsek 2 NOZ na návrh toho, kto preukáže právny záujem rozhodnúť, že sa k hlasu tohto člena pre určitý prípad hlasovania nebude prihliadať⁸⁰. Jednanie by bolo zdanlivé (nicotné). Toto ustanovenie predstavuje preventívne opatrenie. V prípade, že spoločník svoj vplyv reálne vykoná (aj inak ako hlasovaním) a spoločnosť ovplyvní, prichádza do úvahy aplikácia inštitútu ovplyvnenia. K otázke, či sa jedná o zmluvnú alebo zákonnú povinnosť, viz vyššie.

V postavení vplyvnej osoby sa však môžu nachádzať i osoba významného veriteľa. Pri posudzovaní daného záväzkového pomeru však treba byť nanajvýš obozretný a v žiadnom prípade by sa ustanovenia o ovplyvnení nemali vzťahovať na bežné obchodné zmluvy⁸¹. Treba vychádzať z predpokladu, že do záväzkového vzťahu spoločnosť vstupuje z vlastnej vôle a po zvážení všetkých okolností a dôsledkov z toho vyplývajúcich v duchu autonómie vôle zmluvných strán. V určitých zmluvných vzťahov, napr. v zmluve o úveru medzi úverujúcim a úverovaným, je bežný a legitímny vplyv veriteľa na chovanie dlžníka, čím sa sleduje záujem v návratnosť predmetných finančných prostriedkov. Mám za to, že aplikácia ustanovenia na zmluvné vzťahy prichádza do úvahy len pre prípady extrémneho charakteru, kedy veriteľ dlžníka evidentne riadi a tým sa obsah zmluvy približuje zmluve o ovládaní podľa nemeckej, resp. predošlej právnej úpravy⁸². Doplníme, že samotné ustanovenie v zmluve samo o sebe protiprávnosť nezakladá. Veriteľ musí dané právo realizovať a chovanie subjektu reálne ovplyvniť.

Záver, že sa musí jednať o výnimočné prípady, potvrdil i Ústavný súd v náleze IV. ÚS 1834/10, v ktorom zrušil uznesenie insolvenčného súdu zo dňa 26. apríla 2010 KSBR 39 INS 398/2010⁸³. US mimo iné uviedol „Podle náhledu Ústavního soudu se soud dále nevypořádal s podstatnou a konkrétně formulovanou námitkou stěžovatelky ČS,

---

⁸⁰ PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <http://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](http://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export) .

⁸¹ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 595.

⁸² Zhodne T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 595.

⁸³ V tomto uznesení odmietol insolvenčný súd potvrdiť veriteľa ako člena veriteľského výboru, pretože došiel k záveru, že „věřitelé ze smlouvy reprezentovaní ČS fakticky ovládli dlužníka, jak z pozice akcionářské, tedy pokud jde o vplyv na chod a např. i složení vedení podniku dlužníka (včetně jeho postojů při jednaná o smlouvě) tak i z pozice majetkové (prakticky zdvojení zástavních práv a vynucené vytěsnění dalších subjektů z pozice zajištěných věřitelů... Za této situace dospěl podepsaný soud k závěru, že věřitel ČS je ovládající osobou ve vztahu k dlužníkovi (§ 66a odst. 2 OBZ). V průběhu řízení nebyl prokázán opak dispozice uvedené v § 66a odst. 7 věta druhá OBZ; věřitel ČS a dlužník tedy tvoří koncern.“

a.s. o absurdnosti záveru soud o existenci koncernu .... a v tomto odůvodnění citovaných bodů dodatku ke smlouvě rozhodně taký to závěr (o koncernu) nevyplývá.“ Skutkové a právne okolnosti daného prípadu boli vykladané v rovine výkladu obchodného zákonníku (záver o existencii vzťahov ovládania a koncernu), ale pre naše účely je dôležité vyslovenie názoru o absurdnosti záveru o koncepčnom ovplyvňovaní založenom na základe štandardnej úverovej zmluvy. US uviedol, že takýmto postupom (uznesením) bolo zasiahnuté do práva sťažovateľky na spravodlivý proces.

Protiprávne ovplyvnenie môže mať tiež charakter verejnoprávneho deliktu. V prípade spáchania trestného činu ovplyvnením, teda jednanie by malo tiež trestnoprávnu relevanciu spočívajúcu v poškodení alebo ohrození záujmu, ktorý je chránený trestným zákonníkom (napríklad trestný čin vydierania v § 173 TZ), by poškodená osoba mohla uplatniť svoj nárok v adhéznom konaní⁸⁴ z titulu postavenia poškodeného podľa trestného poriadku.

O ovplyvnenie pôjde aj v prípadoch čisto faktického charakteru. Môže to byť dominantný partner alebo partnerka osoby vystupujúcej ako člen orgánu ovplyvnenej spoločnosti. Autoritatívny rodinný príslušník, ktorý má psychologický vplyv na osoby v žiaducom postavení. Za určitých okolností to môže byť i zamestnanec, prípadne bývalý zamestnanec spoločnosti, ktorý je uznávanou autoritou medzi svojimi (bývalými) spolupracovníkmi a jeho vplyv dosahuje potrebnej intenzity a tým naplňuje ustanovenie § 71 ZOK.

Pre úplnosť je nutné dodať, že podľa paragrafu 22 odseku 2 NOZ sa na osobu vplyvnú a ovplyvnenú *bude nahliadať* ako na osoby blízke v prípade, že zákon stanoví k ochrane tretích osôb zvláštne podmienky alebo obmedzenia pre prevody majetku. Avšak tieto osoby nie sú navzájom v postavení osôb blízkych, pretože tento inštitút je vyhradený pre osoby fyzické⁸⁵.

---

⁸⁴ Ustanovenie § 43 a n. zákon č.141/1961 TŘ

⁸⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. str. 245.

3.1.1. Nepriame ovplyvnenie

V odseku 4 zákonodarca definuje nepriame ovplyvnenie, v ktorom iniciátor zásahu využije inú osobu k prevedeniu takéhoto jednania. Zákon však neuvádza, či prichádza do úvahy aj súbežná zodpovednosť nepriameho konateľa a prostredníka. Je na mieste prisvedčiť výkladu, že ak prostredník modifikuje pôvodný vplyv, tak bude zodpovedať spoločne a nerozdielne spolu s iniciátorom vplyvu. Za predpokladu, že prostredník vplyv nemodifikuje, ostáva bez postihu⁸⁶. V praxi sa bude jednať hlavne o situácie, keď materská spoločnosť ovplyvní dcérsku (prípadne vnukovskú) spoločnosť prostredníctvom iného článku zoskupenia.

3.1.2. Negatívne vymedzenie vplyvných osôb

Paragraf 71 odsek 5 definuje, kto osobou vplyvnou byť nemôže: „*Ustanovenia odseku 1 sa nepoužijú na jednanie členov orgánov ovplyvnenej osoby a jej prokuristu.*“ Jazykovým výkladom by sme došli k záveru, že následky odseku 1 sa nebudú aplikovať na žiadnych členov orgánov spoločnosti, teda ani na spoločníkov ako členov orgánu najvyššieho. Takýmto záverom by sme bezpochyby popreli zmysel práva podnikateľského zoskupenia a preto si musíme pomôcť výkladom teleologickým, kedy sa predmetné ustanovenie bude vzťahovať len na osoby menované, volené alebo inak povolané a prokuristu. Ustanovenie aplikujeme len na osobu konateľa, člena predstavenstva alebo štatutárneho riaditeľa a inak povolané osoby, ktoré majú povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára⁸⁷. Tiež som toho názoru, že k obdobnému záveru by sme mali prísť i v prípade osôb s povinnosťou jednať s odbornou starostlivosťou.⁸⁸

3.2 Povaha ovplyvnenia

Jazykový výklad ustanovenia stanovuje následky za jednotlivé izolované ovplyvnenie. Som však toho názoru, že skutkovú podstatu ovplyvnenia je možno naplniť

⁸⁶ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014 str. 597.

⁸⁷ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 15.

⁸⁸ Zhodne T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 597- 598.

v niektorých prípadoch až súčtom viacerých súvisiacich jednaní vo svojom súhrnu. Domnievam sa, že v mnohých prípadoch bude takýto výklad žiaduci. Aplikovať ustanovenie § 71 aj na jednorazové jednanie by malo prichádzať v úvahu len vo výnimočných situáciách, kedy je bez akýchkoľvek pochybností preukázateľné, že jednanie malo požadovanú intenzitu a bolo sprostredkovane príčinou vzniku ujmy. Veľký význam v tejto otázke bude mať judikatúra.

Pozrime sa na britskú úpravu problematiky, ktorá prostredníctvom konceptu *shadow director* v článku 251 odst. 1 *Company act*, rozširuje fiduciárne povinnosti a povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára na tieňových vedúcich, ktorými sa myslia aj spoločnosti (spoločníci) v rámci zoskupenia vo vedúcom (tieňovom) postavení. Tieňovým vedúcim (*shadow director*) je osoba, v súlade s ktorej pokynmi sú manažéri zvyknutí jednať⁸⁹. Sudca J. Millet v rozhodnutí *Re Hydrodan (Corby) Ltd* (1994) BCLC 161 spája možnosť aplikácie inštitútu *shadow director* s podmienkou existencie tzv. *pattern of behaviour*, ktorý definuje ako určitý zvyk dlhodobejšieho chovania, pri ktorom orgán neaplikuje pri rozhodovaní svoje úvahy, ale jedná v súlade s inštrukciami iných⁹⁰. Môžeme teda konštatovať, že ovplyvňovanie pri tieňovom riadení musí byť dlhodobejšieho charakteru a jednorazové zásahy do integrity spoločnosti postihnuté nebudú. Pre vyššie uvedený príklad je možné namietat' iné východisko systému ochrany ovplyvnenej spoločnosti, nakoľko anglické právo nepracuje s povinnosťou hradiť ujmu ako napríklad nemecká alebo francúzska jurisdikcia. Inšpiráciu vidím hlavne požiadavku zvyklosti a dlhšie trvajúcich zásahov do integrity, v žiadnom prípade nezastávam názor, že na osobu vplyvnú (mimo koncern) má byť prenesená povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára.

Ovplyvnenie vyžaduje aktívne jednanie vplyvnej osoby. Akcionár (spoločník) musí určitým spôsobom vykonávať svoje práva, veriteľ reálne pôsobiť na dlžníka a pod. Prípady, kedy ovplyvnená osoba v snahe naplniť očakávania vplyvnej osoby sa bude chovať spôsobom, o ktorom by predpokladala, že je zo strany vplyvnej osoby žiaduci, sem patriť nebudú⁹¹.

---

⁸⁹ Cit článok 251 odsek 1 *Company Act* „A person in accordance whose directions or instructions the directors of the company are accustomed to act.“

⁹⁰ „...pattern of behaviour in which the board did not exercise any discretion or judgment of its own, but acted in accordance with the directions of others...“ Rozhodnutie High Court UK zo dňa 17.12. 1993 *Re Hydrodan (Corby) Ltd* [1994] 2 BCLC 180

⁹¹ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

3.3 Kvalita ovplyvnenia

Ovplyvnenie musí byť prevedené *rozhodujúcim významným spôsobom*. Ako uvádza Róbert Pelikán v pôvodnej vládnej predlohe bol uvedený iba pojem ovplyvnenie bez akýchkoľvek adjektív⁹². Proti tomuto zneniu bolo namietané, a z môjho pohľadu absolútne správne, že by zodpovednosť neúmerne rozširovalo a vo svojej podstate popieralo majetkovú samostatnosť kapitálových spoločností⁹³. Riešením teda bolo doplnenie ustanovenia o adjektíva týkajúce sa kvality jednania.

Zákonodarca adjektívami *rozhodujúci významný* požaduje vysokú mieru intenzity zásahu schopného presadiť sa nad všetkými ostatnými prípadnými vplyvmi v spoločnosti⁹⁴. Nevýznamný vplyv nebude postihnuteľný podľa inštitútu ovplyvnenia, avšak nie je vylúčená možnosť domáhať sa náhrady ujmy podľa § 2909 NOZ z titulu úmyselného porušenia dobrých mravov.⁹⁵

V tomto prípade sa nejedná o hypotetický vplyv, ale o reálne konkrétne jednanie. Judikatúra nám v budúcnosti napovie, aké konkrétne typy jednania môžeme pod toto ustanovenie subsumovať. Táto otázka bezprostredne súvisí s problematikou rozoberanou v predošlej kapitole, nakoľko za situácie, že bude vplyv adekvátne intenzívny, bude sa môcť jednať o jednorazové, izolované jednanie. S výkladom bude treba zachádzať opatrne, pretože reštriktívny výklad by mohol zapríčiniť nefunkčnosť inštitútu a extenzívny prístup právnou entropiu pri predchádzaní sankčných následkov.

3.4. Konkrétny objekt ovplyvnenia

Osobou ovplyvnenou bude len obchodná korporácia v zmysle zákona o obchodných korporáciách, ktorá je predmetom ochranných ustanovení. Konkrétnym cieľom ovplyvnenia budú najčastejšie orgány spoločnosti, ktoré majú právne oprávnenie rozhodovať o chovaní spoločnosti. Pojem chovanie spoločnosti v sebe zahŕňa bezpochyby obchodné vedenie, ale môže sa jednať aj o chovanie, ktoré svojou podstatou

⁹² PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export)

⁹³ PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export).

⁹⁴ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace a praxe, č.1/2014, str. 14 -15.

⁹⁵ B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 170.

obchodné vedenie presahuje, typicky jednanie za spoločnosť.⁹⁶ V prípade kapitálových spoločností ZOK v ustanoveniach § 195 ods. 1, 435 ods.1 a 456 ods. 1 ZOK stanoví, že obchodné vedenie⁹⁷ je zverené predstavenstvu (príp. štatutárnemu riaditeľovi) akciovej spoločnosti a konateľovi spoločnosti s ručením obmedzeným. Bude sa teda jednať hlavne o osoby, ktoré boli do funkcie *volené, menované alebo inak povolané* podľa paragrafu 152 odsek 2 NOZ (ďalej len členovia voleného orgánu). Členovia voleného orgánu sú v súlade s paragrafom 159 NOZ povinní vykonávať svoju funkciu s potrebnou lojalitou⁹⁸ k vlastnej spoločnosti a s potrebnými znalosťami a starostlivosťou pre výkon takejto funkcie. V prípade, že člen voleného orgánu takéhoto jednania nie je schopný, je povinný bezprostredne vyvodit' pre seba dôsledky⁹⁹. Domnievam sa, že v prípade porušenia povinnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára sa jedná o zodpovednosť objektívnu z titulu porušenia zmluvnej povinnosti¹⁰⁰. Patrí sa dodať, že sa nejedná o jediný výklad a existujú názory, že v týchto prípadoch sa aplikuje zodpovednosť subjektívna z titulu porušenia zákonnej povinnosti¹⁰¹.

Štandard starostlivosti riadneho hospodára bude predstavovať primárnu ochranu spoločnosti pred ovplyvnením. Člen voleného orgánu je povinný pri výkone svojej funkcie postupovať obozretné a identifikovať všetky nelegitímne vplyvy na jeho osobu, ktoré by mohli jeho úsudok pri rozhodovaní ovplyvniť do tej miery, že by svojim ovplyvneným jednaním mohol zapríčiniť spoločnosti ujmu. V prípade, že sa preukáže, že svojím jednaním porušil starostlivosť riadneho hospodára a nechal sa nežiaduco ovplyvniť k ujme obchodnej korporácie, je povinný vydať spoločnosti prospech, ktorý takýmto jednaním získal, resp. ak to nie je možné, nastupuje povinnosť nahradiť ujmu v peniazoch.¹⁰² Za účinný ochranný mechanizmus považujem opatrenie ručenia za dlhy spoločnosti veriteľom v rozsahu v akom nesplnil povinnosť k náhrade škody podľa § 159

⁹⁶ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1 str. 15.

⁹⁷ Medzi obecné primárne definície obchodné vedenie patrí najmä tá uvedená v rozsudku NS ČR zo dňa 25. 08. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003 „řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech“ Ďalej a podrobnejšie sa problematike venujú rozhodnutia NS zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 4 Afs 24/2003, NS ČR zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo1262/2006.

⁹⁸ Borsík definuje povinnosť lojality nasledovne: „Povinnost' lojality je možné definovat' ako povinnost' preferovat' záujmy spoločnosti rezignovaním na vlastné záujmy alebo záujmy určitej zainteresovanej skupiny.“ BORSÍK, D.: *Péče řádného hospodáře bez legend*. In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds) *Corporate governance*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 94.

⁹⁹ Viz § 159 odst. 1 druhá veta NOZ.

¹⁰⁰ J. LASÁK in LAVICKÝ, P., SPÁČIL, J. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1.* Vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. str. 818 a n.

¹⁰¹ B. HAVEL in: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1.* vyd. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 134.

¹⁰² Příпустné je i uzavretie dohody o inom urovnaní ujmy.

odsek 3 NOZ. Verím, že pravidlo bude motivovať členov voleného orgánu k splnení uvedenej povinnosti.

Na jednanie člena orgánu obchodnej spoločnosti, ktoré bolo ovplyvnené chovaním vplyvnej alebo ovládajúcej spoločnosti, sa podľa § 76 odsek 1 ZOK použijú pravidlá o strete záujmov. Člen orgán je povinný informovať o potenciálnom konflikte záujmov ostatných členov orgánu, ktorého je členom a v prípade, že bol zriadený i kontrolný orgán spoločnosti. Ak nebol zriadený kontrolný orgán, musí byť informovaná valná hromada. Obdobné pravidlo platí i pre uzatváranie zmlúv a zaistenie alebo utvrdenie dlhu¹⁰³ s týmito osobami. Pravidlo sa však nevzťahuje na zmluvy uzavierané v rámci bežného obchodného styku. Vo Francúzsku, kde je úprava obdobná, je možné evidovať snahy (niektorých) členov štatutárnych orgánov zahrnúť čo najširší okruh obchodných zmlúv do tejto kategórie¹⁰⁴. Domnievam sa, že je možné očakávať podobné tendencie pri jednaní členov štatutárnych orgánov i v našom právnom prostredí.

Kontrolný alebo najvyšší orgán môže na primeranú dobu pozastaviť funkciu člena orgánu a takáto časovo obmedzená diskvalifikácia z výkonu funkcie sa zapíše do obchodného registra podľa § 48 odsek 1 písm. e) RejstZ. Avšak na rozdiel od úpravy vzťahujúcej sa na corporate governance v rámci spoločnosti, najvyšší alebo kontrolní orgán ovplyvnenej alebo ovládanej osoby nemôže zakázať uzavretie zmluvy s osobou vplyvnou, resp. ovládajúcou. Takéto zmluvy však budú uvedené v správe o vzťahoch medzi členmi podnikateľského zoskupenia a tým bude zaručená určitá miera ich publicity. Domnievam sa, že takéto opatrenie by mohlo nemožnosť zákazu uzavretia konkrétnej zmluvy vyvážiť.

Ďalej zákon členom štatutárneho orgánu vplyvnej osoby sprísňuje náležitosti zmluvy o výkone funkcie v bode d) ustanovenia § 60 ZOK týkajúceho sa údajov o výhodách alebo odmenách člena orgánu spočívajúcich v prevode účastníckych cenných papierov alebo umožnenia ich získania členom orgánu a osobou blízkou. Odsek 4 ustanovenia § 76 ZOK rozširuje túto povinnosť o poskytnutie obdobnej výhody alebo odmeny osobou vplyvnou. Jedna sa o tzv. share option plány a v praxi je časté, že tieto

---

¹⁰³ Do úvahy prichádzajú inštitúty ručenia § 2018 a n., finančná záruka § 2029 a n., zaisťovací prevod práva § 2040 a n., dohoda o srážkách zo mzdy § 2045 a n., zmluvná pokuta § 2048 a n., uznanie dlhu § 2053 a n. zástavné právo upravené v §1309 až 1394 NOZ a ďalšie.

¹⁰⁴ Francúzske právo podriaďuje iné obchody medzi skupinovými spoločnosťami prezkúmanu revízorom účtov a schváleniu vrcholným orgánom spoločnosti. ČERNÁ S.: *K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností*. Právní rozhledy. 2004, č. 8. str. 289.

benefity vypláca jeden člen skupiny¹⁰⁵ a tým sa centralizuje a zefektívňuje personálny manažment zoskupenia. Motivačné balíky takéhoto charakteru môžu v praxi predstavovať spôsob ako usmerniť jednanie členov orgánu žiaducim spôsobom, a preto považujem za správne rozšíriť zmluvy o tieto náležitosti. Za problematické považujem aplikáciu týchto pravidiel na vzťahy ovplyvnenia, ktoré môže mať povahu jednorazového zásahu, a preto ako šťastnejšie riešenie by som videl aplikáciu ustanovenia predovšetkým na vzťahy ovládania, ktoré sú dlhodobejšieho charakteru.

Nový občiansky zákonník č.89/2012Sb., v § 156 ods. (2) u kolektívnych orgánov právnických osôb pripúšťa deľbu kompetencií podľa jednotlivých oborov špecializácie v spoločnosti. V tomto prípade, príslušný člen štatutárneho orgánu rozhoduje samostatne o obchodnom vedení v danej špecializácii a ostatní členovia plnia iba dozornú funkciu. Ovplyvnenie by teda malo smerovať v takýchto situáciách do úseku konkrétnej špecializácie člena štatutárneho orgánu.

Čo sa týka praktických dôsledkov ovplyvnenia, prichádzajú do úvahy rozličné scenáre. Ovplyvnená osoba môže byť prinútená k odberu tovaru od konkrétneho dodávateľa, výrobe menej kvalitných alebo inak defektných produktov. V praxi bude tiež rozšírené zdržanie sa určitého jednania, napr. dcérska spoločnosť prestane absolútne ponúkať určitý druh tovaru alebo sa stiahne z trhu. O strpenie určitého jednania by išlo v prípade, kedy by napr. v oblasti vedy a výskumu materská spoločnosť využívala pre vlastné, alebo koncernové účely poznatky získané výlučne v réžii ovplyvnenej osoby a tá by upustila od patentovej ochrany a pod.

Pri analýze skutkových okolností bude nevyhnutné skúmať, do akej miery sa chovanie spoločnosti zmenilo v dôsledku ovplyvnenia. Bude nutné definovať jednanie, ktoré by nebolo zmenené ovplyvnením a izolovať ovplyvnené jednanie a následne zisťovať, na koľko táto zmena bola zapríčinená ovplyvnením.

---

¹⁰⁵ T. DOLEŽIL in LASÁK,J.,POKORNÁ,J.,ČÁP,Z.,DOLEŽIL,T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*.1.vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 624.

3.5. Následky ovplyvnenia

3.5.1. Náhrada ujmy

Primárny následok ovplyvnenia chovania spoločností predstavuje povinnosť k náhrade majetkovej ujmy a zároveň k odčineniu ujmy nemajetkovej¹⁰⁶. Škoda je definovaná širšie ako v obchodnom zákonníku a to ako majetková ujma na „jmění“, pod ktorým podľa § 496 NOZ rozumieme súhrn majetku a dlhov osôb. Ustanovenie § 2952 NOZ stanoví, že sa hradí skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo. Skutočne vznikla škoda spočíva v priamom zmenšení majetku poškodeného. Ušlý zisk predstavuje výšku, o ktorú sa hodnota majetku nezvýšila, avšak sa zvýšiť mala. Ujmu bude teda predstavovať akékoľvek zmenšenie alebo nezväčšenie majetku oproti stavu, ktorý by dosiahla neovplyvnená osoba pri postupe s náležitou starostlivosťou¹⁰⁷. Nemateriálnu ujmu môže predstavovať ujma na povesti alebo súkromí ovplyvnenej osoby¹⁰⁸.

Povinnosť k náhrade ujmy vzniká za predpokladu, že vplyvná osoba svojim zavineným jednaním naplnila znaky ovplyvnenia, je tu existencia ujmy na strane ovplyvnenej osoby a zároveň príčinná súvislosť medzi týmito faktormi. V našom prípade sa jedná o špecifický prípad zloženej právnej skutočnosti, pretože vznik ujmy je dôsledkom ovplyvneného chovania spoločností, a nie bezprostredným následkom ovplyvňujúceho jednania¹⁰⁹. Mám za to, že sa povinnosť vzťahuje len k predvídateľnej ujme pri ovplyvnení z pohľadu vplyvnej osoby a vplyvná osoba nie je povinná k náhrade ujmy, ktorú nebolo možné predvídať za normálneho chodu veci. Vychádzam z predpokladu adekvátnej príčinnej súvislosti tak ako ju sleduje NOZ¹¹⁰.

Škoda sa nahrádza uvedením v predošlý stav a až v prípade, kedy to nie je dobre možné alebo o to žiada poškodený, hradí sa škoda v peniazoch. V prípade nemajetkovej ujmy je tu povinnosť odčiniť primeraným zadost'učinením a je preferované peňažné

---

¹⁰⁶ Majetkovú ujmu je škodca povinný nahradiť vždy § 2894 odst.1 NOZ. Nemajetkovú len v prípadoch kedy je táto povinnosť uvedená v zákone §2894 odsek 2. V ZOK je povinnosť k náhrade nemajetkovej ujmy upravená v § 3 odsek 2. Mám za to, že takéto pravidlo má v prostredí práva obchodných spoločností svoje miesto, nakoľko môžu nastať situácie, kedy spoločnosti utrpia ujmu nemajetkovú.

¹⁰⁷ ČERNÁ, S.: *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2 vyd. Praha: Linde 2004 str. 54 a n.

¹⁰⁸ Viz ustanovenie § 135 NOZ a n.

¹⁰⁹ B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILÁČEK, F., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 2013 str. 171.

¹¹⁰ Bližšie k teórii adekvátnej príčinnej súvislosti ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kolektiv: *Občanské právo hmotné, Svazek II*. 5. Díl, Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 409 a n.

odčinenie. Domnievam sa, že v prostredí zoskupenia mimo koncern bude ovplyvnená osoba v oboch prípadoch preferovať náhradu ujmy v peňažnej forme.

Mám za to, že ujma podľa § 71 odsek 1 ZOK sa musí uhradiť *bez zbytočného odkladu* po jej spôsobení. V tomto ohľade nesúhlasím s názormi Doležila¹¹¹ a Havla¹¹², ktorí odvodzujú časovú lehotu k splneniu povinnosti uhradiť ujmu z problematického ustanovenia § 71 odsek 2 ZOK do konca účtovného obdobia, resp. do inej dohodnutej primeranej lehoty. Modifikácia lehoty k splneniu povinnosti vyrovnáť ujmu na dlhší časový úsek je na mieste pri vzťahoch v koncerne a tvorí jeden z fundamentálnych rozdielov oproti režimu v § 71 odsek 1 ZOK.

Ustanovenie § 71 odsek 2 ZOK obsahuje pravidlo reflexnej ujmy, ktoré je v pomere *lex specialis* k § 213 NOZ. Som toho názoru, že majetkové postavenie spoločníka by malo byť sanované prevažne z majetku spoločnosti, za ktorú môže spoločník podať spoločnícku žalobu. Právna úprava reflexnej ujmy je z môjho pohľadu v systéme práva podnikateľského zoskupenia nadbytočná.

Medzi potenciálne vplyvnou a ovplyvnenou osobou (mierim najmä na vzťahy v podnikateľskom zoskupení) prichádza v úvahu uzavretie dohody o limitácii povinnosti k náhrade ujmy v súlade § 2898 NOZ. Nesmie sa však jednať o ujmu spôsobenú úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti a ďalej sa nesmie jednať o zjednanie, ktorým sa vylučuje alebo obmedzuje právo slabšej strany na náhradu akejkoľvek ujmy. Vo vzťahu k podnikateľskému zoskupeniu môže byť otáznou, či ovládanú alebo riadenú osobu nemožno považovať za slabšiu stranu voči osobe v nadriadenom postavení, nakoľko sa obecné pripúšťa, aby slabšou stranou bol i ekonomicky alebo inak slabší podnikateľ. Mám za to, že takto obecné generalizovať závery v tejto otázke nie je možné a bude nutné posúdiť konkrétne okolnosti daného zoskupenia.

Každý spoločník spoločnosti s ručením obmedzením sa môže za spoločnosť domáhať náhrady ujmy po vplyvnej osobe prostredníctvom spoločníckej žaloby v § 157 ZOK. Jedná sa o tzv. odvodenú žalobu (derivatívnu). Spoločník nepodáva žalobu svojim menom, ale za spoločnosť a na jej účet. Aplikovala by sa teda pre obecnú ujmu v § 71

---

¹¹¹ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 596.

¹¹² B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 2013 str. 173.

odsek 1 ZOK. Vyžaduje sa, aby spoločník najprv informoval o svojom úmysle podať spoločnícku žalobu dozornú radu a až v prípade, že tento informovaný orgán žalobu neuplatní, môže tak urobiť spoločník.

NOZ obsahuje právo podať i tzv. akcionársku žalobu v prípade kvalifikovaných akcionárov v akciovej spoločnosti. Definíciu kvalifikovaného akcionára obsahuje § 365 a n. ZOK. Znovu je tu ale povinnosť najprv notifikovať dozornú radu a až v prípade jej nečinnosti vzniká právo uplatniť žalobu za akciovú spoločnosť proti osobe vplyvnej.

Ustanovenia je nutné vykladať v súvislosti s § 4 ZOK, ktorý pre prípady, kedy sa spoločník môže domáhať za korporáciu určitého práva, ukladá dôkazné bremeno povinnej osobe vo vzťahu ku skutočnosti, že sa protiprávneho jednania nedopustila. Modifikácia dôkazného bremena je prípustná za predpokladu, že to nie je možné po povinnej (vplyvnej) osobe spravodlivo požadovať.

Tieto ustanovenia hodnotím kladne, nakoľko sama spoločnosť vo väčšine prípadov nebude motivovaná vymáhať ujmu po vplyvnej osobe, pretože je možné predpokladať, že sa bude nachádzať pod pretrvávajúcim vplyvom z jej strany. O tomto fakte svedčí aj minimum súdnych rozhodnutí relevantných z pohľadu náhrady ujmy v podnikateľskom zoskupení podľa predošlej právnej úpravy.

3.5.2. Ručenie vplyvnej osoby v dôsledku ovplyvnenia

Tretí odsek § 71 ZOK má za cieľ chrániť záujmy veriteľov. Obsahuje pravidlo zakladajúce ručenie vplyvnej osoby za tie dlhy, ktoré „nemôže v dôsledku ovplyvnenia z cely alebo z časti ovplyvnená spoločnosť splniť“. Z jazykového výkladu vyplýva, že ručenie sa môže vzťahovať k vyššej hodnote akou je ujma v odseku 1, pretože sa vzťahuje aj na ďalšie následky majúce príčinnú súvislosť vo vzniknutej ujme. Nemusí sa teda jednať o dlhy už existujúce v dobe ovplyvnenia. Zastávam však názor, že by sa malo jednať o dlhy, ktoré boli k okamžiku ovplyvnenia predvídateľné pre osobu v postavení vplyvnej osoby.

Dôvodová správa komentuje toto ustanovenie v súvislosti s doktrínou piercing of the corporate veil¹¹³. Zahraničné predlohy používajú v prípade odkrývania firemného závoja zväčša vznik zodpovednosti za ujmu alebo škodu¹¹⁴, takže môžeme toto ustanovenie označiť za tzv. quasipiercing. Aplikačné dôsledky pri ručení sú však veľmi podobné. Samotné ručenie bude mať povahu akcesorického a subsidiárneho právneho pomeru a použijú sa obecné pravidlá o zmluvnom ručení v OZ¹¹⁵.

Pre vznik ručenia budú musieť byť splnené nasledujúce podmienky:

1. preukázateľnú existenciu ovplyvnenia
2. neschopnosť ovplyvnenej osoby objektívne splniť zcelu alebo z časti dlh¹¹⁶.
3. príčinnú súvislosť medzi bodom 1 a 2

Domnievam sa, že norma o tzv. quasipiercingu by sa mala vykladať reštriktívne a sudy by mali starostlivo zvažovať jej aplikáciu. Majetková samostatnosť kapitálových spoločností patrí medzi principiálne zásady práva obchodných spoločností a mám silné pochybnosti, či v našom právnom prostredí je správne z nej robiť výnimky. Aplikácia by podľa môjho názoru mala prihádzať do úvahy len pre prípady, kedy vplyvná osoba evidentne zastiera svojej jednanie osobou ovplyvnenou ako jej alter ego.

3.5.3. Ručenie vplyvnej osoby podľa § 68 ZOK

Ustanovenie v § 76 odsek 3 ZOK rozširuje na vplyvnú a ovládajúcu osobu aplikáciu ustanovenia § 68 ZOK, ktorý je inšpirovaný francúzskou žalobou na doplnenie aktív, resp. anglickým konceptom úpadkového práva wrongful trading. Do určitej miery sú však tieto zahraničné modely modifikované a to najmä čo sa týka následkov ustanovenia a podmienok jeho použitia.

Podľa uvedeného ustanovenia súd môže na návrh insolvenčného správcu alebo veriteľa spoločnosti rozhodnúť o ručení za splnenie povinností člena alebo

---

¹¹³ Dôvodová správa ZOK - Nový občanský zákoník str. 28-29 Dostupné z: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>>.

¹¹⁴ Rozdiel spočíva i v tom, že zahraničná doktrína takéto následky spája zväčša na situácie úpadku využitej spoločnosti. Zrov. House of Lords Salomon v A Salomon & Co Ltd [1897] AC 22 zo 16. 11. 1896 v UK alebo rozhodnutie BGH vo veci KBV z 24. 6. 2002 v Nemecku (zanalyzované v ČERNÁ, S. Další změna koncepce německých soudu v ochraně věřitelů insolventních společností? Právní rozhledy. 2009, č.2. str. 54- 60). Český zákon sa uspokojuje iba s nemožnosťou splniť dlh.

¹¹⁵ Viz 2018 až 2028 NOZ.

¹¹⁶ Zákon predpokladá absolútnu neschopnosť plniť, takže ručenie nevzniká v situáciách, kedy bude možné plniť za zhoršených podmienok. Neschopnosť plniť musí byť objektívneho charakteru.

bývalého člena štatutárneho orgánu za predpokladu splnenia zákonných predpokladov spočívajúcich:

- bolo rozhodnuté, že obchodná korporácia je v úpadku
- člen alebo bývalý člen za situácie, kedy vedel alebo mal a mohol vedieť, že je obchodná korporácia v hroziacom úpadku a v rozpore s starostlivosťou riadneho hospodára *neurobil* všetko, čo bolo nevyhnutne nutné k odvráteniu hroziaceho úpadku ovplyvnenej osoby alebo ovládanej osoby.

Podmienky platia kumulatívne. Toto ustanovenie je zvláštnym prípadom porušenia povinnosti štatutárneho orgánu jednať so starostlivosťou riadneho hospodára a postihuje nečinnosť¹¹⁷ člena orgánu v krízovej situácii spoločnosti. Jeho aplikácia je z tohoto dôvodu na vplyvnú osobu, v ktorej pozícií bude často vystupovať spoločník spoločnosti, problematická¹¹⁸. Ako už bolo spomínané, osoba spoločníka má povinnosť lojality k vlastnej spoločnosti, tým však jeho štandard správania sa v korporácii končí. V prípade osôb mimo spoločnosť alebo zoskupenie nedovodíme ani povinnosť lojality. Súhlasím s Černou¹¹⁹, že predmetné ustanovenie by sa malo vykladať v súvislosti s jednaním vplyvnej osoby reštriktívne a vzťahovať len na situácie, kedy sa evidentne pričíní o úpadok ovplyvnenej osoby z pozície faktického vedúceho¹²⁰. K analýze ustanovenia sa vrátim v kapitole venovanej koncernovému zoskupeniu.

3.6. Okolnosti vylučujúce povinnosť k náhrade ujmy

Podmienky exkulpácie sú uvedené v poslednej vete ustanovenia § 71 odseku 1 ZOK. Vplyvná osoba musí preukázať, obdobne ako pri pravidle podnikateľského úsudku, že mohla pri svojom ovplyvnení v dobrej viere rozumne predpokladať, že jedná informovane a v obhájiteľnom záujmu ovplyvnenej osoby. Na tomto mieste je dôležité

¹¹⁷ Zahranicičné právne úpravy sankcionujú aktívne jednanie člena orgánu, ktoré prispelo k úpadku riadenej osoby. Bližšie viz ČERNÁ, S.: *Ještě jednou k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet úpadek*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 5. str. 169.

¹¹⁸ ČECH, P.: *Nad několika rekonstrukčními nejasnostmi*. Obchodní revue, 2012, č. 11-12. str. 327 a n.

¹¹⁹ ČERNÁ, S.: *Ještě jednou k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet úpadek*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 6. str. 169.

¹²⁰ Prenesenie povinnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára na vplyvnú osobu prichádza do úvahy v prípadoch, ktoré v anglickom právnom prostredí odpovedajú konceptu *de facto director*. K postaveniu *de facto* sudca Millet v rozhodnutí *Re hydrodam* mimo iné uviedol: *“A de facto director is a person who assumes to act as a director. He is held out as a director by the company, and claims and purports to be a director, although never actually or validly appointed as such”*.... Jedná sa teda o osobu, ktorá nebola formálne ustanovená ako člen orgánu, avšak *de facto* sa tak chová. Rozhodnutie High Court zo dňa 17.12.1993 *Re Hydrodam (Corby) Ltd* [1994] 2 BCLC 180.

uviesť, že vplyvná osoba všeobecne nemá povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára, takže business judgment rule sa na ňu použije len pre účely exkulpácie.

Prvá podmienka kladie na vplyvnú osobu nárok, aby si opatrla všetky potrebné a relevantné informácie k danému rozhodnutiu vykonať príslušný zásah do integrity ovplyvnenej osoby. Nevyžaduje sa informovanosť 100 % bez akýchkoľvek pochybností, postačí snaha o získanie relevantných informácií, akú by učinil *bežne opatrný obchodník*¹²¹, ktoré svojím rozsahom postačia k adekvátne informovanému rozhodnutiu, byť i takému, ktoré sprostredkovane by viedlo k vzniku ujmy. Povinnosť sa vzťahuje na získanie *rozumne dostupných informácií*¹²². Sleduje sa objektívny štandard.

Druhou podmienkou, ktorá bezprostredne súvisí s predošlou a obe platia kumulatívne, je, aby vplyvná osoba nesledovala výhradne vlastný záujem, ale obhájiteľný záujem zasiahnutej spoločnosti. I v tomto prípade súhlasím s R. Pelikánom, že záujem korporácie by mal byť sledovaný objektívne, teda aby skutočne chovanie ku ktorému vplyvná osoba cielenú osobu ovplyvňuje, viedlo k naplneniu obhájiteľného záujmu ovplyvnenej spoločnosti.¹²³ Zastávam názor, že obhájiteľný je len taký záujem, ktorý nie je v rozpore s dobrými mravmi, právnymi predpismi a zakladateľským právnym jednaním.

Poslednou podmienkou je dobrá viera, ktorá sa musí vzťahovať k jednaniu spĺňajúce vyššie uvedené exkulpačné podmienky. V tomto prípade sa jedná o subjektívnu kategóriu. Pre vylúčenie dobrej viery bude stačiť nevedomá nedbalosť, pri ktorej vplyvná spoločnosť nevie, že jedná neinformovane a v rozpore so záujmami ovplyvnenej osoby, avšak to vedieť má a môže¹²⁴.

Možnosť exkulpácie prostredníctvom uvedeného konceptu, ktorý je zameraný primárne na kontrolu postupu pri rozhodovaní o ovplyvnení, hodnotím kladne. Môžu nastať situácie, kedy ovplyvnenie bude sledovať legitímny spoločný záujem vplyvnej a ovplyvnenej osoby. Domnievam sa, že aplikácia inštitútu ovplyvnenia na takéto situácie

---

¹²¹PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export).

¹²²BORSÍK, D.: *Péče řádného hospodáře bez legend*. In HURÝCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 98.

¹²³PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export).

¹²⁴BORSÍK, D.: *Péče řádného hospodáře bez legend*. In HURÝCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 98.

by bola nesprávna. V postavení vplyvnej osoby bude nutné dôsledne dbať na dokumentáciu procesného postupu pri realizovaní ovplyvňovania, nakoľko v prípade sporu, bude práve ona musieť uniesť dôkazné bremeno.

3.7. Zhrnutie

Koncept ovplyvnenia nemá svojho predchodcu v minulej právnej úprave¹²⁵ a je novinkou zavedenou v rámci rekodifikácie. Zákonodarca prostredníctvom tejto právnej konštrukcie do českého právneho poriadku implementoval francúzsky Rozenblumov koncept (spolu s § 72 ZOK) vystavaný na liberácii z trestného činu zneužitia majetku vo francúzskom obchodnom zákonníku. V českom právnom prostredí nie je možné vsunúť skutkovú podstatu trestného činu do súkromnoprávneho kódexu a tak zákonodarca zvolil cestu súkromnoprávneho deliktu, ktorý má aspiráciu pokryť široký okruh situácií v podnikateľskom prostredí. Vplyvnou osobou môžu byť i osoby mimo zoskupenie, avšak takáto aplikácia ustanovenia o ovplyvnení bude skôr výnimkou. Napovedá tomu i systematické zaradenie inštitútu do 9. dielu s názvom *Podnikateľské zoskupenie*, ktoré budú z povahy veci tvoriť vo väčšine prípadov obchodné korporácie v zmysle ZOK.

Nazeraním na problematiku ochrany záujmov ovplyvnenej spoločnosti (a jej spoločníkov a veriteľov) v širších súvislostiach súhlasím so záverom Černej, že základ ochrany ovplyvnenej obchodnej korporácie spočíva prevažne na úprave povinnosti členov orgánov obchodnej korporácie vykonávať funkciu so starostlivosťou riadneho hospodára¹²⁶. Inštitút ovplyvnenia predstavuje doplnkové opatrenie. Náhrada ujmy vplyvnou osobou, eventuálne jej ručenie za splnenie povinností osoby ovplyvnenej, má za cieľ posilniť štandard ochrany ohrozených subjektov, no v žiadnom prípade ho nemôže pokryť v celom rozsahu.

4. Podnikateľské zoskupenie

V úvode práce bolo uvedené, že podnikateľské zoskupenie je prirodzený hospodársky útvar nedisponujúci právnou subjektivitou, je teda ekonomickou jednotou

¹²⁵ Formulačne je tu istá podobnosť s ustanovením § 66 odst. 6 a § 66c ObchZ.

¹²⁶ ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*. Rekodifikace & praxe, 2014, roč. 2, č. 1. str. 14.

iných osôb, útvar sui generis. Formálne právny základ podnikateľského zoskupenia tvoria vzťahy ovládania medzi ovládajúcou a ovládanou osobou. Vzťahy ovládania sú *obecnou kategóriou* podnikateľského zoskupenia¹²⁷. Pri všetkých obchodných spoločnosti spĺňajúcich zákonné predpoklady vzniku týchto vzťahov môžeme konštatovať, že vytvárajú podnikateľské zoskupenie spoločností. Naproti tomu, ovplyvnenie je prvkom ovládania, jeho potenciálnym obsahom. Fakt, že spoločnosť je v postavení ovládajúcej osoby, ešte neznačí, že musí ovládanú spoločnosť ovplyvňovať. Ustanovenia § 71 ZOK o ovplyvnení sa na zoskupenie bude vzťahovať až po naplnení znakov popísaných v minulej kapitole.

4.1. Ovládanie

Ovládanie je v zákone o obchodných korporáciách definované ako vzťah, v ktorom ovládajúca osoba „*môže v ovládanej osobe uplatňovať priamo alebo nepriamo rozhodujúci vplyv*“. Vyjadruje teda mocenský potenciál, možnosť vykonávať rozhodujúci vplyv na základe určitého titulu. Pre naplnenie znakov v zákone nie je určujúce, či takáto možnosť bola realizovaná, postačí iba samotná možnosť vplyvu. Z pravidla sa bude jednať o dlhotrvajúcu, sústavnú možnosť vykonávať vplyv.¹²⁸

Ak je ovládajúcou osobou obchodná korporácia, zákon ju definuje ako materskú obchodnú korporáciu, a ak je ovládanou osobou obchodná korporácia používa pojem dcérska obchodná korporácia.

Prostredníctvom nevyvrátiteľných právnych domnienok zákon definuje, že v koncerne je riadiaca osoba vždy osobou ovládajúcou a riadená osoba je vždy osobou ovládanou. Toto ustanovenie je veľmi dôležité pre určenie koncernových vzťahov a bude naňho nadviazané v nasledujúcej kapitole.

Nevyvrátiteľná právna domnienka o ovládajúcej osobe definuje aj väčšinového spoločníka, pokiaľ sa neaplikuje jedna z vyvrátiteľných domnienok v § 75 ZOK. Jedná sa o spoločníka, ktorý má väčšinu hlasov plynúcich z účasti v obchodnej korporácii. Rozhodujúca je teda skutočná účasť spoločníka v obchodnej korporácii a nie iné právne

¹²⁷ DĚDIČ, J., KASÍK, P., PIHERA, V.: *K problematice právní úpravy koncernu*. Obchodněprávní revue. 2009. roč. 1, č. 5. str. 133.

¹²⁸ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 607.

skutočnosti, ktoré nie sú bezprostredne podmienené účasťou spoločníka ako napríklad dohody o výkone hlasovacích práv¹²⁹. Kritériom je právo hlasovať na schôdzi najvyššieho orgánu, nakoľko väčšinu hlasov môže mať aj spoločník nedisponujúci s najväčším podielom na základnom kapitále¹³⁰. Odseky 2 a 3 obsahujú podrobnejšie pravidlá pomáhajúce určiť, ktoré hlasy sa budú započítavať pre tieto účely.

Ustanovenie § 75 odsek 4 ZOK obsahuje vyvrátiteľné domnienky stanovujúce, kto sa bude považovať za osobu alebo osoby ovládajúce. Prvé tri ustanovenia svojim obsahom vychádzajú z predošlej právnej úpravy s tým rozdielom, že v obchodnom zákonníku sa v týchto prípadoch jednalo o domnienky nevyvrátiteľné.

Prvá právna domnienka svedčí osobe spoločníka, ktorý môže menovať alebo odvolať (alebo presadiť takúto zmenu) väčšinu osôb v pozícií štatutárneho orgánu, osôb v obdobnom postavení alebo členov v kontrolnom orgáne. Táto domnienka môže ovplyvniť určovanie ovládajúcej osoby v kapitálových spoločnostiach pri prípadoch tzv. kumulatívneho hlasovania, kedy sa počet hlasov spoločníka násobí počtom volených členov orgánov a tak je modifikovaná možnosť ovplyvniť zloženie orgánov spoločnosti. Pojem osoby v obdobnom postavení mieri na členov autonómne zriadených orgánov.¹³¹

Ďalej je to osoba, ktorá disponuje aspoň so 40 % podielom na všetkých hlasovacích právach v spoločnosti. Jedná sa o relatívnu väčšinu hlasovacích práv a vo väčšine prípadov bude stačiť k presadeniu vlastného rozhodnutia v najvyššom orgáne. Odsek 3 § 75 ZOK rozširuje toto pravidlo i na osoby jednajúce v zhode. Odseky 2 a 3 § 75 ZOK platia za predpokladu, že v obchodnej spoločnosti nie sú osoby s rovnakým alebo vyšším podielom.

Zákon pod pojmom nakladanie s hlasovacími právami rozumie možnosť vykonávať hlasovacie práva na základe vlastného uváženia bez ohľadu na to, či a na základe akej právnej skutočnosti sú vykonávané. Výkon hlasovacích práv teda nie je viazaný na vlastníctvo podielu, z ktorého plynie účasť v spoločnosti, ale ustanovenia sa

¹²⁹ Bližšie ČERNÁ S.: *Vedlejší dohody (sidesletters) spoločníku kapitálových spoločnosti*. Obchodněprávní revue. 2011, č. 1. str. 7-8.

¹³⁰ ZOK umožňuje vydávať rôzne druhy podielov v korporácii s rôznym počtom hlasovacích práv. Môže nastať situácie, že spoločnosť vydá akcie rôznych druhov s rovnakou menovitou hodnotou ale s rôznym počtom hlasov. Viz ďalej.

¹³¹ B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentář*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 2013 str. 183.

aplikujú aj na iné právne skutočnosti ako napr. na dohody o výkone hlasovacích práv¹³², ktoré sú v novej právnej úprave dovolené. Osoby, ktoré medzi sebou uzavreli dohodu o výkone hlasovacích práv sa podľa ustanovenia § 78 odst. 2 písm. i) ZOK považujú za osoby jednajúce v zhode.

Novinkou je odsek 4 § 75 ZOK. Vyvrátiteľná domnienka svedčí tiež osobe, ktorá sama alebo spoločne s osobami jednajúcimi s ňou v zhode získa podiel na hlasovacích právach, predstavujúcich aspoň 30 % všetkých hlasov v obchodnej korporácii a tento podiel predstavoval na posledných 3 po sebe idúcich jednaniach najvyššieho orgánu osoby viac ako polovicu hlasovacích práv prítomných osôb. Toto nové pravidlo hodnotím kladne, nakoľko si myslím, že nájde svoje uplatnenie najmä vo veľkých korporáciách so širokou vlastníckou štruktúrou, kde zvýši štandard ochrany spoločníkov alebo akcionárov, ktorí sa z rozličných príčin nezúčastňujú schôdze najvyššieho orgánu.

V súvislosti s faktom, že ZOK pripúšťa existenciu viacerých druhov podielov s rôznym počtom hlasovacích práv, pokladám za správne, že určujúcim faktorom pri definovaní vzťahov ovládania je podiel na nakladaní s hlasovacími právami a nie účasť na základnom kapitále. Môže nastať situácia, že napr. s akciami s rovnakou menovitou hodnotou rôzneho druhu budú spojené rôzne podiely na hlasovacích právach a v tomto prípade by nebol pomer k základnému kapitálu smerodajný.

Systém vyvrátiteľných domniek umožňuje osobe v potenciálne ovládajúcom postavení poskytnúť dôkaz opaku o možnosti uplatňovať rozhodujúci vplyv a tým svoje postavenie ako ovládajúcej osoby vylúčiť. Z toho dôvodu je uľahčená jej procesná pozícia oproti úprave minulej, kedy boli použité v tejto súvislosti domnienky nevyvrátiteľné. Domnievam sa, že táto zmena je správna, nakoľko uvedené kritéria nemusia byť vo všetkých prípadoch smerodajné a ovládajúca osoba má mať uľahčenú procesnú pozíciu vyvrátiť obdobný záver.

Inštitútom jednania v zhode, ktorý bol do práva obchodných spoločností prebratý z práva na ochranu hospodárskej súťaže, zákonodarca rozširuje okruh osôb, ktoré sa budú považovať za osoby vplyvné, ovládajúce alebo riadiace. Účelom inštitútu je vzťahnúť

---

¹³² „...„Spoločník môže svoje ovládajúce postavenie v spoločnosti založiť na dohode o výkone hlasovacích práv... Typický pôjde o spoločníka, ktorý uzavrie s iným spoločníkom dohodu, ktorá mu umožňuje disponovať s jeho hlasovacími právami...“ ČERNÁ, S.: *Vedlejší dohody (sidesletters) spoločníku kapitálových spoločností*. Obchodněprávní revue. 2011, č.1. str. 7-8.

účinky ochranných ustanovení a pravidiel corporate governance na osoby, ktoré nespĺňajú zákonné predpoklady samostatne, ale v koordinácii s ďalšími osobami. Zákon považuje za určujúce spoločné nakladanie s hlasovacími právami za účelom ovplyvnenia, podstatou je teda vecný (funkčný) vplyv prostredníctvom hlasovacích práv¹³³. Výpočet vyvrátených domniek v odseku 2 ustanovenia § 78 je demonštratívny, takže za jednanie v zhode budú môcť byť považované aj jednania v tomto ustanovení neuvedené. K štruktúre ustanovenia možno uviesť, že sa preberá v podstate úprava z predošlého obchodného zákonníku za súčasného doplnenia o poznatky z rozhodovacej praxe.

4.2. Úprava podnikateľského zoskupenia v českom daňovom práve

Na tomto mieste sa mierne odkloním od hlavnej témy majúcej súkromnoprávny základ a upozorním na koncepčné rozdiely chápania skupín spoločností v daňovej a súkromnoprávnej oblasti.

Český zákon o daní z príjmu (ďalej len ZDP) obsahuje obdobné definície materskej a dcérskej spoločnosti, eventuálne osôb spojených. Pre určenie materskej alebo dcérskej spoločnosti z pohľadu ZDP je rozhodujúca držba podielu minimálne 10 % na základnom kapitále inej spoločnosti po dobu minimálne 12 mesiacov. Ustanovenie nájdeme v § 19 odst. 3 písm. b) a c) ZDP. Jedná sa o transpozíciu európskej smernice, ktorá bude popísaná nižšie, nakoľko smernica poskytuje voliteľne i odlišné riešenie. Vidíme, že pre daňové účely je na tomto mieste smerodajná miera účasti na základnom kapitále a nie podiel na hlasovacích právach, čo podľa môjho názoru plne nerešpektuje súkromnoprávnu úpravu. Tiež sa nejedná o právnu domnienku, ale dané ustanovenie sa aplikuje na osoby spĺňajúce podmienky kategoricky. Význam takéhoto vzťahu spočíva v definovaní príjmov medzi materskou a dcérskou spoločnosťou, ktoré sú oslobodené od dane. Taxatívny výpočet oslobodených príjmov nájdeme v § 19 odst. 1) ZDP, pričom na vzťahy v podnikateľskom zoskupení sa budú vzťahovať prípady uvedené v písm. ze) a nižšie¹³⁴.

Významné ekonomické dôsledky majú vzťahy medzi tzv. *spojenými osobami* podľa § 23 odst. 7 ZDP. Zákon si opäť nepomáha právnou domnienkou ale vzťahuje

¹³³ B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P. *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 188.

¹³⁴ V. PELC in PELC, V., PELECH, P.: *Zákon o daní z príjmu: Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2014. str. 304 a n.

právne následky na osoby tvoriace zoskupenia priamo. Zákon rozdeľuje spojené osoby na dve kategórie:

1. Kapitálovo spojené osoby
2. Inak spojené osoby.

V prvom prípade je rozhodujúce, že sa osoba priamo alebo nepriamo podieľa na kapitále alebo hlasovacích právach druhých osôb a tento podiel pre obe podmienky činí aspoň 25 % z celkového základného kapitálu alebo hlasovacích práv inej osoby.

Inak spojené osoby § 23 odsek 7 písm. b) ZDP definuje nasledovne:

- Jedna osoba sa podieľa na vedení alebo kontrole inej osoby
- Ovládajúce a ovládané a tiež osoby ovládané rovnakou ovládajúcou osobou
- Osoby blízke
- Osoby, ktoré vytvorili právny vzťah prevažne za účelom zníženia základu dane alebo zvýšenia daňovej straty.

Z vyššie uvedeného je evidentné, že pre daňové účely sa pri definíciách spojených osôb pracuje s obdobnými faktormi vzájomnej účasti ako v prípade súkromnoprávnej regulácie zoskupenia. Kritérium hlasovacích práv je doplnené podielom k celkovému základnému kapitálu. Definícia *inak spojených osôb* priamo zohľadňuje osoby ovládajúce a ovládané (byť zbytočne, pretože podľa úpravy v zákone o obchodných korporáciách môžeme tieto osoby subsumovať pod predchádzajúce ustanovenie).

Na obchodné záväzkové pomery medzi spojenými osobami sa vzťahuje povinnosť dodržiavať princíp *arm's length principle*, resp. zásady tržného odstupe pri určovaní cien vo vnútro – skupinových transakciách realizovaných v rámci jedného alebo viacerých štátov¹³⁵. V prípade, že sú dohodnuté ceny medzi prepojenými osobami rozdielne od osôb v bežných obchodných vzťahoch za rovnakých alebo obdobných tržných podmienok, môže správca dane upraviť základ dane poplatníka o zistený rozdiel¹³⁶. V prípade medzinárodných transakcií sa jedná o spôsob ako sa niektoré spoločnosti môžu snažiť premiestniť¹³⁷ zisk do jurisdikcií s nižšou daňovou záťažou.

¹³⁵ Podrobnejšie FUČÍK, I.: *Daňové aspekty podnikaní v koncernu*. vyd. 1. Praha: ASPI, 2008.

¹³⁶ Viz ustanovenie § 23 odsek 7 ZDP.

¹³⁷ Anglicky sa tieto operácie označujú ako „*Profit shifting*“.

Manipulácia s cenami je nebezpečná na obidve strany, nakoľko pri navýšení ceny dochádza k umelému zníženiu nákladov a pri predaji pod tržnú cenu k možným daňovým unikom¹³⁸.

České daňové právo neumožňuje na rozdiel od iných členských štátoch EU tzv. skupinové zdanenie podnikateľského zoskupenia pre prípady priamych daní. So zavedením tohto systému zdanenia sa počítalo pri implementácii koncernových pravidiel v roku 2000, avšak nakoniec od tohto projektu bolo upustené¹³⁹. Podstatou skupinového zdanenia je umožnenie prevodu zisku/strát na materskú spoločnosť pred zdanením (de facto skonsolidovať výsledky z income statement-u na úrovni materskej spoločnosti pre daňové účely) a následne odvieť daň právnických osôb celej skupiny.

V Nemecku sa skupinové zdanenie uplatní po splnení nasledujúcich podmienok¹⁴⁰:

- Ovládaná spoločnosť („Organgesellschaft“) musí byť rezidentná akciová spoločnosť (AG), spoločnosť s ručením obmedzením (GmbH) alebo komanditná spoločnosť na akcie (KGaA).
- Ovládajúcou osobou („Organtrager“) musí byť rezidentná obchodná spoločnosť a v daňovej skupine môže byť len jedna ovládajúca osoba
- Ovládaná osoba musí byť finančne, ekonomicky a organizačne prepojená s ovládajúcou osobou. Prepojenie musí existovať už na začiatku finančného roku ovládanej osoby, pre ktorý je plánované aplikovať skupinové zdanenie.
- Pre účely dane z príjmov a lokálnej obchodnej dane musí byť uzavretá dohoda o prevode zisku (eventuálne strát). Touto dohodou sa zisky ovládanej spoločnosti presúvajú na ovládajúcu osobu a vzniká povinnosť pokryť prípadnú stratu ovládanej spoločnosti. Nutné zdôrazniť, že takýto prevod musí mať vecné ekonomické opodstatnenie a nemôže byť realizovaný výhradne z daňových dôvodov.

---

¹³⁸ TOMEŠ, P.: *Pozor na transferové ceny: nejen nesprávná výše, ale i chybějící či nepřesná dokumentace se může citelně prodražit*. EPRAVO.CZ Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pozor-na-transferove-ceny-nejen-nespravna-vyse-ale-i-chybejici-ci-nepresna-dokumentace-se-muze-citелne-prodrazit-74191.html>>

¹³⁹ PELIKÁNOVA, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 138.

¹⁴⁰ SKALICKÁ, H., *Zdaňování společností v Evropské unii, Německo*. Daně a právo v praxi. 2010, č. 8. str. 34-38.

- Kvalita celku musí byť preukázaná existenciou uzavretím tzv. koncernových zmlúv.

Mám za to, že implementácia možnosti voľby skupinového zdanenia doplnená o kvalitnú koncernovú úpravu by zatriktívnila české právne prostredie v konkurencii schopnosti s inými právnymi poriadkami. Ako vhodný spôsob implementácie systému by som považoval prevod zisku pred zdanením prostredníctvom špeciálnej zmluvy za súčasného vytvorenia samostatného základu dane riadenej osoby. Podmienkou by však muselo byť bezpodmienečné fungovanie skupiny ako koncernu, čo by sa mohlo preukazovať práve uzavretím zmluvy o prevode zisku alebo inej obdobnej koncernovej zmluvy. V ostatných podmienkach by som pokladal za vhodné nasledovať nemeckú právnu úpravu.

Doplňme, že v českej jurisdikcii je možné využívať účinky skupinového zdanenia vhodným zaradením osobnej spoločnosti¹⁴¹ do zoskupenia pre jej odlišný daňový režim od kapitálových spoločností¹⁴². V praxi sa pre tieto účely používa na pozícií dcérskej spoločnosti spoločnosť komanditná, v ktorej na mieste komplementára bude niektorá zo spoločností kapitálových, typicky s.r.o. Logika takéhoto usporiadania je jasná, v prípade komplementára a spoločníka v.o.s sa podiel na zisku prevádza na spoločníka bez zdanenia na úrovni korporácie, pretože sa jedná o transparentnú entitu. Ak zoberieme do úvahy charakter obmedzeného ručenia kapitálových spoločností na pozícií matky, je obdobné riešenie pre prax viac než zaujímavé.

Špecifickú úpravu spojených osôb obsahuje i zákon o DPH, avšak súvislosť s témou tejto práce je minimálna.¹⁴³

4.3. Podnikateľské zoskupenie v kontexte európskej daňovej legislatívy

Nakoľko podnikateľské zoskupenia majú v mnohých prípadoch nadnárodný (minimálne európsky) charakter, je nutné uviesť i aspekty európskeho daňového práva. Pri optimalizovaní finančných opierací na úrovni spoločného trhu nám komunitárna

¹⁴¹ Z daňovej perspektívy hovoríme o transparentných spoločnostiach. Tento daňový režim platí pre spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti a komplementára komanditnej spoločnosti.

¹⁴² Viz ustanovenie § 20b zákon č. 586/1992 ZDP.

¹⁴³ Viz § 5a zákon č. 235/2004 zákona o dani z přidané hodnoty.

úprava uľahčuje postavenie tým, že poskytuje možnosť predpovedať charakter úpravy v iných členských štátoch. Bezprostredne sa tejto problematike¹⁴⁴ venuje Smernica o spoločnom systéme zdanenia materských a dcériných spoločností 90/425/EHS a Smernica o spoločnom systéme zdaňovania úrokov a licenčných poplatkov medzi pridruženými spoločnosťami v rôznych členských štátoch 2003/49/ES. Obidve smernice majú za cieľ stanoviť neutrálne daňové pravidlá pre podnikateľské zoskupenia pri podnikaní na úrovni spoločného trhu.

Účelom prvej smernice je vytvorenie a zaistenie riadneho fungovania spoločného trhu prostredníctvom eliminácie nevýhod vyplývajúcich z ekonomického dvojitého zdanenia pri distribúcií zisku¹⁴⁵ medzi spoločnosťami tvoriacimi zoskupenie. Ďalej by smernica mala zaručiť, že členský štát materskej spoločnosti buď nezdaní príjmy v dcérskej spoločnosti sídliacej v inom členskom štáte, alebo pokiaľ tieto príjmy zdaní, umožní materskej spoločnosti odčítať daň z príjmu od základu dane, ktorú zaplatila dcérska spoločnosť v inom členskom štáte¹⁴⁶.

Smernica v čl. 3 odsek 1 pod pojmom materská spoločnosť rozumie každú spoločnosť členského štátu, ktorá spĺňa podmienky uložené v článku 2¹⁴⁷ a ktorá priamo alebo nepriamo drží na základnom kapitále niektorej spoločnosti z iného členského štátu podiel vo výške najmenej 10 %. Odsek 2 písmeno a) poskytuje možnosť členskému štátu nahradiť uvedené kritérium požiadavkou dispozície aspoň 10 % podielom na hlasovacích právach v inej spoločnosti. Český zákonodarca si zvolil prvé kritérium, ktoré nie úplne zodpovedá súkromnoprávnej úprave (viz vyššie). Dodajme, že voliteľne môžu členské štáty tiež zaviesť 2 ročný časový test pre splnenie daných kritérií. Český zákonodarca túto možnosť využil a stanovil 1 ročný časový testu s možnosťou výnimky.

Smernica o spoločnom systéme zdaňovania úrokov a licenčných poplatkov má za cieľ zamedziť daňovým prekážkam v prostredníctvom oslobodenia zmienených platieb od zrážkových daní vznikajúcich v členských štátoch za predpokladu, že sú tieto členské štáty kvalifikované ako štáty zdroja príjmu. Zámer je zamedziť ekonomickému dvojitému

---

¹⁴⁴ Daňovej problematike sa ďalej venuje smernica o zdanení fúzi (2009/133/ES) a Smernica o zdanení príjmov z úspor (2003/48/EC), avšak ani u jednej z nich nie je priama súvislosť s podnikateľským zoskupením v tom zmysle, ako je rozoberaná v tejto práci.

¹⁴⁵ Smernica výslovnú definíciu pojmu „*Distribution of profits*“ neposkytuje. Typicky pôjde o výplatu dividend, podielov na zisku, pre kvalifikovaných úrokových platieb a pod. Jedná sa o prevody majetku dcérskej spoločnosti na materskú, ktoré sa prejavujú v redukcii kapitálu dcérskej spoločnosti a je takáto transakcia založená na investícií materskej spoločnosti v spoločnosti dcérskej.

¹⁴⁶ NERUDOVA, D.: *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 119.

¹⁴⁷ Úprava sa vzťahuje na spoločnosti právnej formy akciovej spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzenej a družstva.

zdaneniu pre európske transakcie tohto typu medzi pridruženými spoločnosťami.¹⁴⁸

Definíciu pridružených osôb obsahuje článok 3 odstav b) smernice. Smernica definuje na prvom mieste priame vertikálne pridruženie, kedy je rozhodujúcim kritériom držba 25 % podielu na kapitále inej spoločnosti. Európska legislatíva znovu berie do úvahy rôznorodosť európskych právnych poriadkov a členský štát môže zmeniť uvedené kritérium za podiel na hlasovacích právach pri dodržaní 25% hranice. Medzi takto pridruženými osobami bude oslobodená downstream i upstream transakcia realizovaná v rámci skupiny.

Pod odsek iii) uvedeného článku smernice definuje priame horizontálne pridruženie. Ustanovenie sa vzťahuje na skupiny, kedy materská spoločnosť drží 25 % podielu na kapitále alebo hlasovacích práv v spoločnostiach a transakcia sa realizuje výhradne medzi spoločnosťami dcérskymi. Oslobodená je teda sidestream transakcia medzi dcérami skupiny. Dodajme, že v tejto dobe sú prerokovávané návrhy o znížení hranice na 10 percent podielu po vzore The Parent Subsidiary Directive aj u smernice vzťahujúcej sa k licenčným poplatkom a úrokom¹⁴⁹.

4.4. Zhrnutie

Zákonodarca definuje podnikateľské zoskupenie prostredníctvom pojmov ovládania, väčšinový spoločník a jednanie v zhode. Uvedená úprava vychádza z Druhej Smernice Rady 77/91/EHS z roku 1976 v znení noviel. Ustanovenia sú statusového charakteru a po splnení predpokladov v nich uvedených, môžeme hovoriť o prvom, obecnom stupni podnikateľského zoskupenia. Pri vzťahoch ovládania nie je rozhodujúce, či je vplyv materskej spoločnosti na dcérsku spoločnosť vykonávaný alebo nie. Smerodajná je možnosť, potenciál takýto vplyv realizovať. Považujem za správne, že zákon je zameraný na možnosť materiálneho vplyvu na spoločnosť prostredníctvom voľby exekutívy a výkonu hlasovacích práv.

S konceptom podnikateľského zoskupenia pracuje aj právo daňové. Rovnako ho akceptuje ako hospodársku realitu majúcu určité spoločné záujmy a spája s nim rozličné

---

¹⁴⁸ Smernica o spoločnom systéme zdaňovania úrokov a licenčných poplatkov medzi pridruženými spoločnosťami v rôznych členských štátoch 2003/49/ES obsahuje pojem „associated companies“.

¹⁴⁹ Návrh novelizovaného znenia smernice je dostupný online na :
<[http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/whats_new/com\(2011\)714_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/whats_new/com(2011)714_en.pdf)>.

práva ale i sprísnené povinnosti. Daňové právo však sleduje iný účel ako ochranárske ustanovenia práva súkromného a sú v ňom vo väčšej miere zohľadnené ekonomické aspekty zoskupenia a ich ekonomická jednota. Daňová oblasť nepracuje zo systémom vyvrátiteľných domniek a podmienky splnenia predpokladov sú nastavené nižšie, pretože z makroekonomického hľadiska je potrebné aplikovať zákonné opatrenia na širší okruh zoskupení.

5. Podnikateľské zoskupenie o kvalite koncernu

Zákonnú definíciu koncernu, termínu prebratého z nemeckého práva, nájdeme v § 79 odsek 1 ZOK „*jedna alebo viacej osôb (riadená osoba) podrobených jednotnému riadeniu inou osobou alebo osobami (riadiaca osoba) tvoria s riadiacou osobou koncern.*“ Uvedené ustanovenie je nutné čítať spolu s ustanovením § 74 odsek 3 ZOK, ktoré stanovuje, že riadiaca osoba podľa § 79 ZOK je vždy osoba ovládajúca a riadená osoba je vždy osobou ovládanou. Inak povedané, v koncerne musia byť bezpodmienečne vzťahy ovládania.

Koncern je podmnožinou, kvalifikovaným stavom vzťahov ovládania. Černá tento fakt komentuje slovami, že „*v koncerne sa ovládanie dovádza na vyššiu úroveň*¹⁵⁰“. Zákon však upustil od vyvrátiteľnej domnienky uvedenej v obchodnom zákonníku, že ovládajúce osoby a osoby ovládané tvoria koncern, pokiaľ nie je preukázané inak¹⁵¹. Ovplyvnenie môže byť obsahom i koncernu, no v takomto prípade sa uplatnia špeciálne pravidlá vyrovnania ujmy, ktoré sú prejavom akceptácie jeho ekonomickej jednoty.

5.1. Jednotné riadenie

Koncern od vzťahov ovládania odlišuje jednotné riadenie. Koncept jednotného riadenia vychádza zo samého účelu práva podnikateľského zoskupenia, ktorým je umožnenie efektívneho riadenia osoby v ovládanom postavení a tým umožnenie spoločného koncernového postupu. Zákon o obchodných korporáciách, na rozdiel od obchodného zákonníka, obsahuje legálnu definíciu jednotného riadenia v § 79 odsek 2

¹⁵⁰ ČERNÁ, S.: *O koncerne, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2. str. 33.

¹⁵¹ Viz ustanovenie § 66a ObchZ.

ZOK „Jednotným riadením je vplyv riadiacej osoby na činnosť riadenej osoby za účelom dlhodobého presadzovania koncernových záujmov v rámci jednotnej politiky koncernu koordináciu a koncepčné riadenie aspoň jednej z významných zložiek alebo činností v rámci koncernu.“

Musí sa jednáť o dlhodobý vplyv riadiacej osoby na činnosť osoby riadenej. Nepôjde o náhodný alebo izolovaný zásah, v takomto prípade by však prichádzala do úvahy aplikácia ustanovenia o ovplyvnení. Treba uviesť, že na tomto mieste sa zákonodarca opäť odkláňa od francúzskeho vzoru. Francúzske právo nepracuje zo systémom jednotného riadenia, ale takéto zásahy analyzuje z pohľadu trestnoprávnej roviny, keď posudzuje či nimi bol spáchaný trestný čin.

Vplyv musí byť realizovaný k presadzovaniu koncernových záujmov. Definujme najprv pojem záujem spoločnosti, z ktorého koncernový záujem vychádza. „*Záujem spoločnosti je prevažne považovaný za samostatný statok, za zvláštnu záujmovú kategóriu, postojovú orientáciu vyjadrujúcu špecifické hodnoty emancipovaného subjektu*¹⁵².“ Záujmy spoločností, ktoré sú členmi koncernu (podnikateľského zoskupenia), sa modifikujú. Vedľa pôvodného záujmu jednotlivej spoločnosti sa vytvára nový (koncernový) rozmer ich záujmu a ten bude definovať charakter skupiny. Jednotné riadenie bude spĺňať zákonné predpoklady len v tom prípade, že sa bude pohybovať v rozmedzí sledujúcom spoločný záujem koncernu. Domáca doktrína, s výnimkou profesorky Černej, sa problematike záujmu spoločnosti a koncernu podrobnejšie nevenuje. Černá obecné odvodzuje záujem spoločnosti od jej účelu, ktorí spoločníci deklarovali v stanovách, zakladateľskej alebo spoločenskej zmluve¹⁵³. Záujem kapitálovej spoločnosti založenej za účelom podnikania¹⁵⁴ bude determinovaný „*snahou trvania ako hospodárskej jednotky zameranej na rentabilitu podnikania vo vymedzených oblastiach*“. Prednosť má teda záujem spoločnosti „*na perspektivite a kontinuite jej úspešného fungovania pred záujmami spoločníkov*¹⁵⁵“, pretože „*záujem spoločnosti je záujem osoby majetkovoprávne oddelenej od členov jej orgánov*“.¹⁵⁶ Za predpokladu, že

¹⁵² ČERNÁ, S.: *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti*. In: ČERNÁ, S. a Čech, P (eds.) Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. 1. Praha: C. H. Beck, 2012 str. 74.

¹⁵³ ČERNÁ, S.: *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti*. In: ČERNÁ, S. a Čech, P (eds.) Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2012 str. 76 .

¹⁵⁴ Kapitálovú spoločnosť je možné založiť aj k inému účelu ako podnikateľskému.

¹⁵⁵ ČERNÁ, S.: *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti*. In: ČERNÁ, S. a Čech, P (eds) Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2012 str. 77.

¹⁵⁶ ČERNÁ, S.: *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1.vyd. Praha: ASPI: Wolters Kluwer, 2006. str. 242.

budeme chápať spoločnosť ako sociálne zodpovedný subjekt (pojatie stakeholder value), prichádza do úvahy akceptácia záujmov aj iných zainteresovaných subjektov, než len samotnej spoločnosti alebo koncernu. „*To, či osoby riadiace spoločnosť by mohli v konkrétnom prípade do určitej miery potlačiť záujem spoločnosti ako podnikateľského subjektu s ohľadom na záujmy verejnosti, zamestnancov alebo veriteľov a pritom neporušiť zásadu lojality, bude záležať na pojatí spoločnosti.*“¹⁵⁷ Z toho vyplýva, že pre určenie záujmu spoločnosti musíme analyzovať charakter činnosti predmetnej spoločnosti.

Domnievam sa, že pre účely definovania záujmu koncernu, môžeme urobiť obdobné závery, nakoľko koncern sa vyznačuje ekonomickou a záujmovou jednotou. S istou nadsádzkou môžeme hovoriť o záujmovej subjektivite koncernu¹⁵⁸. V situácii, keď záujem koncernu bude chápaný v širších súvislostiach akceptujúc aj záujmy ďalších zainteresovaných osôb (zamestnanci, veritelia, a pod.), bude riadiaca osoba môcť realizovať vplyv prostredníctvom jednotného riadenia v širšom spektre pôsobnosti. Podobne pojala záujem koncernu aj francúzska judikatúra¹⁵⁹.

Jednotná politika pri koncernovom riadení má výpovednú hodnotu, že riadenie je koncepčné a systematické a tak je zaradené do dlhodobejšieho rámca fungovania koncernu. Jednotná politika by mala byť jasne preukázateľná. Černá odporúča, aby stratégiu jednotnej koncernovej politiky schválili najvyššie orgány koncernových spoločností¹⁶⁰. S týmto stanoviskom absolútne súhlasím, nakoľko neexistencia obdobného zápisu z najvyššieho orgánu môže sťažiť procesné postavenie pri preukazovaní jednotného riadenia a existencii koncernu. Smerodajné však ostáva reálne fungovanie skupiny ako celku a nie je vylúčené, že riadiaca osoba doloží existenciu koncernu i bez takéhoto zápisu.

Zákon nevyžaduje, aby boli koordinované a koncepčne riadené všetky zložky alebo činnosti v rámci fungovania koncernu. Postačí, ak riadiaca osoba jednotne riadi

---

¹⁵⁷ ČERNÁ, S.: *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti*. In: ČERNÁ, S. a Čech, P (eds) Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2012 str. 77.

¹⁵⁸ O potrebe celoeurópskom konsenze na tému záujem podnikateľského zoskupenia hovorí aj Akčný plán: Európske právo obchodných spoločností a správa a riadenie spoločností – moderný právny rámec pre väčšiu angažovanosť akcionárov a udržateľnosť spoločnosti Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0740&from=EN>> .

¹⁵⁹ ČERNÁ, S.: *K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností*. Právní rozhledy. 2004, č. 8 str. 76- 78

¹⁶⁰ ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 34.

aspoň jednu zložku, sleduje sa tak nemecký model jednotného riadenia.¹⁶¹ Nutné je však dodať, že v zákone o obchodných korporáciách je mierne modifikovaný a domnievam sa, že nie vhodným spôsobom. V Nemecku sa vyžaduje, aby koordinácia činnosti jedného segmentu koncernu ovplyvňovala podnikateľskú činnosť jednotlivých členov, zatiaľ čo česká úprava sa vzťahuje na významné zložky a činnosti podnikania v *rámci koncernu*. V tomto ohľade súhlasím s Černou, že pre splnenie predpokladu vzniku koncernu ako ekonomického subjektu je nutné, aby výkladom bol dovodený záver zodpovedajúci nemeckej predlohe, teda aby sa koordinácia činnosti vzťahovala k jednotlivým členom.¹⁶² Domnievam sa, že iba v takomto prípade môžeme hovoriť o koncerne ako integrovanom podnikateľskom celku. V praxi sa môže selektívne jednať o koordináciu v oblasti financií, marketingu, centrálného nákupu, personalistiky a pod. Pri podnikateľskej činnosti veľkých nadnárodných spoločností je bežné lokalizovať napr. finančné alebo IT centrum do krajín s nižšími operatívnymi nákladmi a zvyšovať ekonomickú efektívnosť skupiny za súčasného operatívneho riadenia z centrály.

Nová právna úprava nezavádza ovládaciu zmluvu¹⁶³ upravenú v minulom obchodnom zákonníku v prípade zmluvného koncernu. Vznik koncernu je podmienený existenciou jednotného riadenia a nie je smerodajné, z akého titulu sa jednotné riadenie realizuje. Dôležité je teda reálne fungovanie celku ako hospodárskej entity (materiálne pojmá koncernu). Prejavom transparentnosti je povinnosť zverejniť existenciu koncernu na internetových stránkach koncernových spoločností. Nezverejnenie úmyslu fungovať ako koncern má za následok nemožnosť ťažiť výhody plynúce z koncernového režimu podnikania. Černá uzatvára, že vznik koncernu je viazaný na zloženú právnu skutočnosť skladujúcu sa z fakticity jednotného riadenia a uverejnenia informácie o existencii koncernu na svojich internetových stránkach¹⁶⁴.

Kladie sa dôraz na skúmanie koncernu ako koherentnej a integrovanej podnikateľskej entity, čím sa dôkladne sleduje francúzska predloha systému. Ako alternatíva by prichádzalo do úvahy podmieniť vznik koncernu konštitutívnym zápisom do OR po rozhodnutí najvyšších orgánov spoločností tvoriacich skupinu (formálne

---

¹⁶¹ Bližšie PELIKÁNOVA, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*, II. Díl. Praha: ASPI, 2006. str. 156- 157.

¹⁶² ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm*. *Obchodněprávní revue*. 2014, č. 2. str. 35-36.

¹⁶³ Riadiaca a riadená osoba však obsahovo totožnú zmluvu môžu uzavrieť ako zmluvu inominátnu. Uzavretie takejto zmluvy posilní postavenie riadiacej osoby pri preukazovaní koncernovej kvality zoskupenia.

¹⁶⁴ ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm*. *Obchodněprávní revue*. 2014, č. 2. str. 33-34,

pojatíe koncernu). Obdobné riešenie vzniku koncernu navrhuje aj štúdia Fora pre koncernové právo. Pri materiálnom chápaní koncernu budú musieť koncernové spoločnosti neustále dokazovať kvalitu koncernu prostredníctvom existencie jednotného riadenia a týmto spôsobom doložiť, že naozaj reálne ako koncern fungujú. Aj preto dochádzam k záveru, že pre účely napojenia koncernu na skupinové zdanenie vyhovuje lepšie model nemecký, ktorý je značne formalistickejší a jasnejšie (bezpečnejšie) určuje hranice koncernu. Na druhej strane však vo veľa prípadoch nedostatočne reaguje na ekonomickú realitu, čo je spôsobené jeho neflexibilitou v súkromnoprávnej oblasti.

5.2. Pokyny v koncerne

Režim jednotného riadenia je špecifikovaný v ustanovení § 81 odsek 1 ZOK, v ktorom zákon výslovne udeľuje právo riadiacej osobe udeľovať pokyny osobe riadenej týkajúcej sa obchodného vedenia. Je tým prelomený zákaz zásahu do obchodného vedenia v kapitálových spoločnosti¹⁶⁵, ktorý je výlučne zverený do pôsobnosti štatutárnych orgánov¹⁶⁶. Pokyny v rámci jednotného riadenia sa vzťahujú na užší výsek činnosť spoločnosti ako pri ovplyvnení (§ 71 definuje chovanie spoločnosti). Ak pokyn prekročí mantinely obchodného vedenia, môže to viesť k povinnosti uhradiť ujmu z titulu ovplyvnenia. Iná situácia by však bola, ak by prostredníctvom pokynov bola riadená spoločnosť motivovaná k obchodnému vedeniu, z ktorého by následne vyplynulo jednanie za spoločnosť.

Aby pokyn bol relevantný musí mať určitú kvalitu. Musí byť určitý, zrozumiteľný, jasný a adresovaný vhodnej osobe. V žiadnom prípade by sa nemalo jednať o protiprávne inštrukcie, ktoré by boli v rozpore so zákonom, dobrými mravmi, verejným poriadkom alebo zakladateľským právnym jednaním koncernových spoločností. Akceptovanie takéhoto pokynu členom orgánu riadenej spoločnosti (i za predpokladu jeho výhodnosti) by mohlo znamenať porušenie starostlivosti riadneho hospodára, avšak zhodne s Havlom sa domnievam¹⁶⁷, že k takémuto záveru nemôžeme dôjsť kategoricky¹⁶⁸. Občiansky zákonník rozlišuje prípady rozporu so zákonom a nie

¹⁶⁵Viz § 195 odsek 2 § 435 odsek 3 ZOK.

¹⁶⁶Viz § 195 odsek 1, § 435 odsek 2 a § 463 odsek 4 ZOK. Ďalšou výnimkou sú tzv. vyžiadané pokyny upravené v ustanovení § 51 ods. 2.

¹⁶⁷HAVEL, B.: *Povinnosť poslušnosti jako složka fideuciární obligace (Závaznost pokynu v koncernu?)* In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D., (eds.) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 123.

¹⁶⁸Zrov. ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 37.

každé jednanie, ktoré je v rozpore s právnou normou, má za následok jeho neplatnosť. Pre dovodenie relatívnej neplatnosti budeme musieť skúmať zmysel a účel porušenej právnej normy¹⁶⁹. Pri zjavnom porušení dobrých mravov a pri jednaní, ktoré odporuje zákonu a zjavne narušuje verejný poriadok, vyvodíme neplatnosť absolútnu¹⁷⁰, ku ktorej na rozdiel od neplatnosti relatívnej, prihliadne súd z úradnej povinnosti (ex offa). Podľa môjho názoru sa tieto pravidla použijú i pri posudzovaní legálnosti jednania člena štatutárneho orgánu a preto sa domnievam, že uposlúchnutie nezákonného pokynu bez ďalšieho nezakladá porušenie starostlivosti riadneho hospodára. Porušenie povinnosti starostlivosti riadneho hospodára vyvodíme až po analýze podľa vyššie uvedených kritérií.

Spôsob ani forma pokynu nie je v zákone explicitne stanovená. Prichádza do úvahy konkrétny pokyn poskytnutý formálnou cestou (podrobná firemná dokumentácia), ale i spôsobom neformálnejším (rada od kolegu alebo nadriadeného). Pokyny sa môžu vyznačovať aj vyššou mierou všeobecnosti a mať formu interných koncernových noriem, ktoré sa budú vzťahovať na prípady rovnakého druhu a neurčitého počtu. Vnútropodnikové normy sú často využívané v prostredí nadnárodných koncernov.

5.2.1. Nevýhodný pokyn v kontexte starostlivosti riadneho hospodára

Posúdiť povahu výhodnosti pokynu vyplýva z povinnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára a je povinnosťou člena orgánu, prípadne prokuristu riadenej spoločnosti. Z tohto dôvodu je nutné, aby im boli k dispozícii dostatočne úplné informácie k posúdeniu charakteru jednotlivých pokynov. Za predpokladu, že táto osoba príde k záveru, že pokyn je pre jeho spoločnosť prospešný a je v súlade s koncernovou politikou, stane sa záväzným a vzniká povinnosť mu vyhovieť.

Komplikovanejšia situácia je v prípade, ak člen orgánu riadenej osoby alebo jej prokurista príde k záveru, že sa jedná o pokyn, ktorý je pre ich spoločnosť potenciálne nevýhodný a je s ním spojené riziko vzniku ujmy na strane ich spoločnosti. Zaradenie spoločnosti do koncernu nezabavuje člena orgánu jednať so starostlivosťou riadneho hospodára, a teda s lojalitou k vlastnej spoločnosti. Avšak v koncerne je možné

---

¹⁶⁹ Viz § 586 NOZ.

¹⁷⁰ Viz § 588 NOZ.

akceptovať nevýhodný pokyn vyplývajúci z jednotného riadenia, ktorý je v záujme celku ale len za predpokladu, že po analýze takéhoto pokynu mohol člen orgánu alebo prokurista rozumne predpokladať, že budú splnené koncernové podmienky pre vyrovnanie ujmy v § 72 odsek 1 a 2 ZOK. Jedná sa teda o zákonnú výnimku z povinnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára.

Mám za to, že členovia orgánu nemusia analyzovať každý jednotlivý pokyn, ale postačí analýza súhrnu pokynov v rámci jednotnej politiky, ktorá im umožní prísť k záveru splnenia zákonných predpokladov. Štandard rozumného predpokladu nie je najvyšším štandardom¹⁷¹. Členovia štatutárneho orgánu si nemusia byť 100 % istý splnením týchto podmienok, čo je v zásade v hospodárskom prostredí skoro nemožné. Dôležitý je ich postup pri vytváraní názoru na danú podnikateľskú situáciu. Musia si zaobstarat' informácie, ktoré by si obstarala priemerne starostlivá osoba v ich postavení. V prípade, že sa pokyn týka oblasti, v ktorej nie je člen orgánu špecialista, je povinný si obstarat' odborný posudok z danej oblasti a až na základe tejto informácie rozhodnúť. V ich záujme je, aby svoje rozhodnutie zdokumentovali a vecne podložili, nakoľko dôkazné bremeno o splnení liberačných dôvodov budú musieť uniesť práve oni.

Členovia orgánu riadenej osoby by mali byť schopní *rozumne predpokladať* povahu a rozsah hrozacej ujmy, formu jej úhrady a faktor uhraditeľnosti v primeranej dobe podľa ustanovenia § 72. V praxi bude samozrejme veľmi náročné robiť obdobné hypotetické závery, nakoľko podnikateľská realita je veľmi premenlivá a nie vždy umožňuje predpovedať vývoj udalostí. Absolútna nepredvídateľnosť takejto ujmy by však mala viesť k odmietnutiu príslušného pokynu¹⁷².

Pokyny sú realizované v rámci jednotného riadenia, ktoré musí byť podľa § 79 realizované v koncernovom záujme. Avšak v ustanovení § 81 zákonodarca už akceptuje pokyny, „*ktoré sú v záujme riadiacej alebo inej osoby, s ktorou tvorí riadiaca osoba koncern*“. Domnievam sa, že záujem koncernu nie je možné stotožňovať so záujmom riadiacej osoby alebo iného člena koncernu, pretože v tomto prípade jednoducho nedovodíme záujmovú subjektivitu koncernu. Zákonnú formuláciu na tomto mieste považujem prinajmenšom za nešťastnú a obávam sa, že môže pôsobiť aplikačné

¹⁷¹ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 636.

¹⁷² ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnaní újmy*. Obchodněprávní revue, 2014. č. 2. str. 37.

problémy pri definovaní rozhodovacieho rámcu jednotného riadenia. Obdobný problém evidujem i v § 72 odsek 1.

5.2.2. Vylúčenie aplikácie § 81 ZOK v zakladateľskom právnom jednaní

Domnievam sa, že ustanovenie § 81 je dispozitívneho charakteru¹⁷³ a preto prichádza do úvahy vylúčenie jeho aplikácie v riadenej spoločnosti prostredníctvom úpravy v zakladateľskom právnom jednaní. Člen štatutárneho orgánu riadenej osoby je viazaný pravidlom zakladateľského právneho jednania. V takejto situácii, keď člen voleného orgánu riadenej osoby dostane nevýhodný pokyn a takýto pokyn akceptuje, dopustí sa tak porušenia povinnosti jednať so starostlivosťou riadneho hospodára pre rozpor svojho jednania so zakladateľským právnyim jednaním bez ohľadu na skutočnosť, či boli splnené podmienky uvedené v § 72 ZOK. Z tohto dôvodu považujem implementáciu takéhoto pravidla do zakladateľského právneho jednania ako účinnú preventívnu ochranu cieľenej spoločnosti pred jej zaradením do skupiny a následnou modifikáciou jej záujmu.

5.3. Vyrovnanie ujmy v koncerne

Podmienky vyrovnania koncernovej ujmy tvoria primárnu charakteristiku systému práva podnikateľského zoskupenia. Určujú nám, v akom rozsahu a v akom časovom rozmedzí je riadiaca osoba povinná „liečiť“ osobu pod jej vplyvom. Koncern nie je ideálne fungujúci útvar a vznik ujmy v súvislosti s jednotným riadeným je bežný. V kontexte zákona o obchodných korporáciách sa bude jednať o prípady, kedy riadiaca osoba ovplyvní riadenú osobu k jej ujme a tak naplní znaky ovplyvnenia.

Norma v ustanovení § 72 odsek 1 stanovuje, že ustanovenia o ovplyvnení v § 71 odsek 1 až 3 sa na riadiacu osobu nepoužijú, ak riadiaca osoba preukáže, že „*ujma vznikla v záujme riadiacej osoby alebo inej osoby, s ktorou tvoria koncern podľa § 79, a bola alebo bude v rámci tohto koncernu vyrovnaná*“. Toto ustanovenie, rovnako ako § 81 ZOK, hovorí o záujme riadiacej alebo inej koncernovej spoločnosti, namiesto záujmu celého koncernu. Som toho názoru, že túto formuláciu je nutné s prihliadnutím k účelu

---

¹⁷³ K analýze dispozitívnosti a kogentnosti ustanovenia § 81 ZOK HAVEL, B.: *Povinnosť poslušnosti jako složka fideuciární obligace (Závaznost pokynu v koncernu?)*. In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 124-126.

a zmyslu zákona vykladať ako záujem koncernový. Francúzska judikatúra v tejto otázke akceptuje výhradne záujem celej skupiny¹⁷⁴, a nie záujmy jednotlivých členov.

Z pohľadu vyrovnania ujmy v koncernovom zoskupení je dôležitý odsek 2 ustanovenia § 72 rozvíjajúci podmienky, za ktorých sa ujma má vyrovnat'. Podľa dikcie ustanovenia je možné predpokladať splnenie povinnosti vyrovnat' ujmu v rámci koncernu za predpokladu, že takto spôsobená ujma „bola alebo bude v primeranej dobe a v rámci koncernu vyrovnaná primeraným protiplnením alebo inými preukázateľnými výhodami plynúcimi z členstva v koncernu“. Všimnime si, že zákonodarca používa pojem vyrovnanie ujmy namiesto pojmu úhrady ujmy, ktorý je obsiahnutý v § 71 odsek 1. Z jazykového výkladu môžeme vyvodit' odlišné (liberálnejšie) podmienky sanácie riadenej osoby voči osobe ovplyvnenej. Ďalej však zákon používa pomerne neurčité a vágne pojmy, čo sťažuje jednoznačný výklad ustanovenia. Doktrína pripúšťa v zásade 2 výkladové roviny citovaného ustanovenia¹⁷⁵.

5.3.1. Konzervatívny prístup

Prvý z možných prístupov, pracovne označený ako „konzervatívny“, v zásade pracuje s podobným konceptom, aký sa nachádzal v obchodnom zákonníku v rámci úpravy faktického koncernu. Jeho podstatou je povinnosť riadiacej osoby uhradiť každú jednotlivú ujmu spôsobenú v rámci jednotného riadenia osobe riadenej. Protiplnenie by malo byť *ekvivalentom ujmy spôsobenej riadenej osobe*¹⁷⁶. Povinnosťou orgánu riadiacej osoby je dôkladne identifikovať nelegitímny zásah (resp. súhrn zásahov) do integrity riadenej spoločnosti a takto spôsobenú ujmu následne zahradiť buď adekvátnym protiplnením v aletárnej podobe alebo vo forme naturálneho/imateriálneho plnenia. V súvislosti s podobou protiplnenia je najdôležitejšie uviesť, že sa musí jednať o formu vyrovnania ujmy, ktorá má byť hospodársky účelná¹⁷⁷ a vecne využiteľná pre osobu v riadenom postavení. Protiplnenie musí reálne zlepšiť jej ekonomickú pozíciu. Zákon viaže povinnosť k vyrovnaniu ujmy na osobu riadiacu, teda práve jej vznikne v tejto súvislosti dlh voči osobe riadenej. Bezprostredným poskytovateľom protiplnenia však

¹⁷⁴ČERNÁ S.: *Ke koncepcii podnikateľských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLOVA, Ivana (eds.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. str. 76- 78.

¹⁷⁵ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 a PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <http://www.obczan.cz>](http://www.obczan.cz)

¹⁷⁶ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 39.

¹⁷⁷ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 40.

môže byť aj iný člen koncernu a doktrína pripúšťa dokonca i osobu mimo zoskupenia¹⁷⁸. Som presvedčený o správnosti takéhoto záveru, nakoľko hlavne vo veľkých a rozvetvených koncernoch sa javí obdobný spôsob vyrovnania ujmy ako účelný.

Ujma riadenej osoby musí byť vyrovnaná v primeranej dobe. Pri určovaní primeranosti sa bude musieť vychádzať z konkrétnych okolností prípadu a profilujúce budú faktory určujúce výšku ujmy, druh ujmy, príčinu ujmy a eventuálne plánovaný spôsob vyrovnania ujmy. Je možné predpokladať, že v prípade vyššej ujmy bude časové obdobie k plneniu dlhšie. To bude platiť i v prípade povinnosť odčiniť nemajetkovú ujmu, nakoľko ujma takéhoto charakteru sa odčinia v mnohých prípadoch náročnejšie ako ujma majetková. Márnym uplynutím primeranej doby riadiaca spoločnosť stráca nárok na výhody plynúce z koncernového usporiadania a náhrada ujmy v podnikateľskom zoskupení sa bude vyrovnávať podľa pravidiel v § 71.¹⁷⁹ V tomto ohľade hodnotím novú úpravu kladne, nakoľko ustanovenie ukladajúce vplyvnej osobe uhradiť ujmu v primeranej dobe je praxi ústretovejšie ako boli pravidlá nemeckého konceptu pracujúce kognitne s obdobím účtovného roka pre prípad faktického koncernu alebo obdobím hospodárskeho roku pri koncerne zmluvnom.

Domnievam sa, že práve tento spôsob výkladu zodpovedá predlohe francúzskeho Rozenblumovho konceptu, ktorý sa od nemeckej koncepcie faktického koncernu odlišuje najmä v časových a materiálnych podmienkach úhrady (vyrovnania) ujmy.

5.3.2. Liberálny prístup

Druhý prístup je v stanovený spôsobu vyrovnania ujmy značne liberálnejší. V tomto prípade by bolo smerodajné, či z dlhodobého hľadiska nie je pre začlenenú spoločnosť jej koncernová účasť poškodzujúca, resp. či trvalo nedopláca na ostatné koncernové spoločnosti. R. Pelikán pekne prirovnáva tento koncept ako zisťovanie, či niektorá zo spoločností nie je koncernovou „popoluškou“¹⁸⁰. Za predpokladu rovnováhy vnútro koncernových vzťahov by nemusela riadiaca osoba vyrovnávať každú takto spôsobenú ujmu a postačovalo by odkázanie na výhody plynúce z členstva koncernu za

¹⁷⁸ ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 40.

¹⁷⁹ B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILÁČEK, F., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 178.

¹⁸⁰ PELIKÁN, R. 2012: *Právní subjektivita*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. str. 137.

súčasného preukázania nezhoršenia postavenia spoločnosti¹⁸¹. Nastáva otázka, ako uspokojivo definovať pojem výhody plynúci z členstva v koncernu¹⁸². Domnievam sa, že v mnohých prípadoch by mohlo byť sporné, čo za výhodu plynúcu z členstva koncernu môžeme považovať a čo už nie.

Podľa tohto výkladu sa ochranná úloha práva podnikateľského zoskupenia dostáva do úzadia. Záujem na umožnení ekonomického postupu koncernu prevažuje. Ochrana menšinových spoločníkov je minimalizovaná na právo „hlasovať nohami“ uvedené v § 89 a n. ZOK. Podľa tohto ustanovenia majú menšinoví spoločníci, ktorých postavenie sa v spoločnosti podstatne zhorší z titulu využívania vplyvu v ich spoločnosti osobou ovládajúcou, právo požadovať, aby ich podiely boli odkúpené za primeranú cenu. Domnievam sa, že sa nejedná o adekvátnu náhradu za povinnosť vyrovnáť ujmu reálnym a adekvátnym protiplnením podľa tzv. konzervatívneho režimu uvedeného v predošlom odseku. Z môjho pohľadu integrácia sell-out- u je opatrenie správne, avšak nie som toho názoru, že môže adekvátne nahradiť povinnosť reálne uhradiť ujmu v koncerne. V Nemecku a Francúzsku majú menšinoví spoločníci obdobné práva a táto ich možnosť len dopĺňa obecný režim náhrady ujmy. Preto dochádzam k subjektívnemu záveru, že i v našom právnom prostredí sa jedná len o doplnkové právo k primárnej povinnosti vyrovnáť ujmu na ktorej je nutné bez výnimky trvať.

Na koncernové vzťahy sa neaplikuje ustanovenie o quasipiercingu v § 71 odsek 3 a riadiaca osoba neručí veriteľom za nesplynutie tých dlhov, ktoré im nemôže riadená osoba splniť úplne alebo čiastočne v dôsledku jednotného riadenia. Veritelia nie sú prirodzene chránení ani prostredníctvom majetku riadenej spoločnosti, ktorý môže byť zasiahnutý koncernovým postupom. Ich ochrana je odsunutá až na prípady úpadku riadenej spoločnosti, kedy by sa zvýhodnený koncernový režim deaktivoval a aplikovala by sa obecná úprava o ovplyvnení.

Prichádzam k záveru, že toto riešenie nesie so sebou priveľa rizík. Mám za to, že nebezpečenstvá z neho plynúce nekompenzuje ani vysoká miera publicity a transparentnosti koncernových vzťahov zoskupenia zaistená podľa § 82 a n. ZOK.

---

¹⁸¹ V zásade túto výkladovú rovinu zastáva aj doc. Bohumil Havel, ktorý ako formu protiplnenia akceptuje dokonca i samotný fakt zaradenia spoločnosti do skupiny. Podmienkou je však preukateľnosť takéhoto protiplnenia. B. HAVEL in ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILAČEK, F., ŠUK, P. *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 178.

¹⁸² ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovom řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, č. 2 str. 38.

5.3.3. Zhrnutie

R. Pelikán ani S. Černá¹⁸³ sa výslovne neprikláňajú ani k jednému z uvedených riešení spôsobu vyrovnania ujmy. Iba opatrne naznačujú tendencie rozhodovania a myslenia českých súdov a v tejto súvislosti predpovedajú výklad konzervatívnejší, ktorý by nebol takou radikálnou zmenou oproti stavu podľa minulej právnej úpravy. Zmena by však spočívala hlavne v otázke časového obdobia, kedy sa má ujma vyrovať, v možnosti splniť dlh prostredníctvom tretej osoby a možnosti poskytnutia imateriálnych výhod.

Z uvedenej charakteristiky dochádzam k záveru, že práve táto výkladová rovina najlepšie zodpovedá predlohe francúzskeho Rozenblumovho konceptu. Domnievam sa, že takéto riešenie môžeme tiež označiť za koncernovo otvorené a poskytne fungovaniu skupiny dostatočnú voľnosť, no pritom úplne nerezignuje na ochranársky účel práva podnikateľského zoskupenia. Liberálny režim pokladám za príliš radikálny a neprimerane zužujúci ochranu ohrozených subjektov.

Nie je však vylúčené, že súdy budú presadzovať liberálnejší spôsob úhrady ujmy, ktorý bude bez pochyb ústretovejší hospodárskej realite. Dodajme však, že zároveň nebezpečnejší pre menšinových spoločníkov a veriteľov spoločnosti, čo sa môže javiť ako priveľká daň. Právo podnikateľského zoskupenia vzniklo ako právo ochranárske a jeho primárnym účelom je ochrana osôb v slabšom postavení a nie zaručenie neohrozeného jednotného riadenia koncernu. Ak by zákonodarca sledoval tento cieľ, nemusel by pristupovať k žiadnej regulácii, a činnosť koncernu by usmernil bez ďalšieho trh.

Na záver je nutné uviesť, že zvýhodnený koncernový režim sa podľa § 72 odsek 3 nepoužije za žiadnych okolností pre prípad úpadku riadenej osoby spôsobeného koncernovými zásahmi. O správnosti uvedeného pravidla nie je možné pochybovať.

---

¹⁸³ Zrov. ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 2. str. 39 a PELIKÁN, R.: *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. OBCANZ, 2013, september. Dostupné z [www: <http://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>](http://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export).

5.4. „Český“ wrongful trading v koncernu

Kritika ustanovenia § 76 odsek 3 ZOK sa zameriavala hlavne na situácie, keď sa v pozícii vplyvnej osoby vyskytne nekonzernový spoločník spoločnosti, a to z toho dôvodu, že naň nie je možné vzťahnúť povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára¹⁸⁴.

Som však toho názoru, že v koncerne je aplikácia wrongful tradingu správna, pretože sa domnievam, že po osobe v riadiacom postavení môžeme požadovať vyššiu mieru štandardu jednania v momente, kedy hrozí úpadok osoby v riadenom postavení, ako pri vzťahoch ovládania, in eventum ovplyvnenia. V Nemeckej úprave zmluvného koncernu vidíme, že riadiaca osoba má povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára¹⁸⁵ pri udeľovaní pokynov riadenej osobe a preto prichádzam k rovnakému záveru i v prípade riadiacej osoby podľa ZOK-u. Domnievam sa, že za týchto okolností je správne sankcionovať riadiacu osobu za jej *pasivitu* v situácií hroziaceho úpadku riadenej spoločnosti, a preto pokladám za vhodné aplikovať ustanovenie § 68 ZOK na vzťahy koncernu. Orgán riadiacej osoby má možnosť udeľovať pokynu podľa § 81 ZOK a tak má adekvátne postavenie k tomu, aby úpadkovej situácii dcéry zabránil.

Na tomto mieste mi ostáva len nesúhlasiť so stanoviskom Havla¹⁸⁶, že predmetné ustanovenie bude na riadiacu osobu aplikovateľné len vtedy, pokiaľ táto osoba privedie riadenú osobu do úpadku. To by mohlo platiť (a v zásade i platí) v anglickom právnom prostredí, kde sa sankcionuje privedenie úpadku a teda aktívne jednanie materskej spoločnosti. Súhlasím s Černou, že na základe zákonnej formulácie uvedenej v zákone, nie je možné vykladať ustanovenie spôsobom, že vplyvná, ovládajúca alebo riadiaca osoba môže byť sankcionovaná za aktívne pôsobenie na člena orgánu s cieľom ku kvalifikovanej nečinnosti, ktorá napĺňa znaky § 68 odst. 1 písm.b)¹⁸⁷. K takémuto záveru by bola nutná špeciálna skutková podstata popisujúca obdobné jednanie.

¹⁸⁴ ČECH, P.: *Nad několika rekodifikačními nejasnostmi*. Obchodní revue. 2012, č 11-12, str. 327 a n.

¹⁸⁵ Viz § 309 odst. 1 a 2 AktG. Bližšie ČERNÁ, S.: *Konzernové právo v Německu, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999. str. 42.

¹⁸⁶ Havel, B.: *O kogentnosti, vypořádání újm a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva*. Obchodněprávní revue, 2003, č. 1, str. 16.

¹⁸⁷ ČERNÁ, S.: *Ještě jednou k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet úpadek*. Obchodněprávní revue. 2013, č. 6 str. 172.

6. Správa o vzťahoch

Správa o vzťahoch bezprostredne súvisí s témou náhrady ujmy v podnikateľskom zoskupení, nakoľko práve ona je nástroj, ktorý má zaistiť dostatočnú mieru informovanosti ohrozených subjektov v zoskupení. Len informovaný spoločník a informovaný veriteľ môžu adekvátne hájiť práva prostredníctvom poskytnutých inštitútov. Povinnosť vypracovať správu o vzťahoch správne dopadá na oba stupne podnikateľského zoskupenia – ovládanie i koncern.

Správu o vzťahoch musí vypracovať so starostlivosťou riadneho hospodára štatutárny orgán ovládanej osoby do troch mesiacoch od skončenia účtovného obdobia a v správe musia byť uvedené tieto informácie:

- a) štruktúra vzťahov medzi osobami zoskupenia
- b) úloha ovládanej osoby v ňom
- c) spôsob a prostriedky ovládania
- d) prehľad jednaní uskutočnených na popud alebo v záujmu osôb zoskupenia v zákonom sledovanom období a týkajúcich sa aspoň 10% vlastného kapitálu ovládanej osoby podľa poslednej účtovnej závierky
- e) prehľad vzájomných zmlúv medzi osobami zoskupenia
- f) posúdenie toho, či vznikla ovládanej osobe ujma, a posúdenie jej vyrovnania podľa §§ 71 a 72 ZOK.

Z pohľadu náhrady a vyrovnania ujmy je najdôležitejšie písmeno f), ktoré stanovuje povinnosť štatutárneho orgánu, aby identifikoval konkrétne ovplyvnenie od osoby ovládajúcej a posúdil, či majú kauzálny vzťah k vzniknutej ujme. Bude sa musieť vychádzať zo situácie odpovedajúcej stavu, keď jeho spoločnosť nebola súčasťou skupiny a porovnať ju so skutočnosťou, ktorá nastala po začlenení do zoskupenia resp. v dôsledku skupinového postupu. Mimoriadne náročné bude splniť túto povinnosť vo veľkých zoskupeniach, nakoľko je možné predpokladať široké spektrum pokynov v rámci systému jednotného riadenia a teda i potenciálnych kauzálnych príčin vo vzťahu k ujme. V prípade, že člen orgánu dospeje k záveru, že ujma vznikla, je jeho povinnosťou

posúdiť splnenie zákonných predpokladov náhrady ujmy v § 71 ZOK v prípade vzťahov jednoduchého ovládania alebo predpoklady v ustanovení § 72 ZOK v prípade koncernu.

Zákon nerieši situácie, kedy na strane zoskupenia môže existovať legitímny záujem o utajenie, resp. nezverejnenie citlivých skutočností. Mierim tým na informácie majúce pre zoskupenie povahu obchodného tajomstva podľa § 504 NOZ a zároveň sú obligatónym obsahom správy o vzťahoch. Doležil navrhuje takéto situácie riešiť spôsobom, aby ovládaná osoba iba odkázala na existenciu uvedenej skutočnosti bez nutnosti konkrétnej špecifikácie jej obsahu¹⁸⁸. Vzhľadom na podrobnosť správy považujem takéto riešenie za vhodné.

Správa o vzťahoch je predmetom prísnych kontrolných pravidiel. Za predpokladu, že spoločnosť má kontrolný orgán a nejedná sa o spoločnosť, v ktorej je ovládajúca osoba jediný spoločník alebo všetci spoločníci sú osoby jednajúce v zhode podľa § 78 ZOK, je správa preskúmateľná týmto kontrolným orgánom. Dôležitejšie sú však naviazané práva spoločníkov iniciovať znalecký prieskum správy. V zásade sú prípustné 2 prípady znaleckého prieskumu:

1. obecný prieskum kvalifikovaným spoločníkom spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 187 ZOK) a akciovej spoločnosti (§ 365 ZOK)
2. prieskum akýmkoľvek spoločníkom
  - a. pre prípad, že ujma vznikla a nebola alebo nebude vyrovnaná
  - b. správa kontrolného orgánu obsahuje materiálne výhrady k správe o vzťahoch.

Ad. 1) Obecný prieskum správy o vzťahoch je prípustný výhradne v kapitálových spoločnostiach. Predmetom prieskumu znalca menovaného súdom bude správa z pohľadu regulárnosti jej vypracovania, pod čo môžeme subsumovať pomerne široké spektrum skutočností. Prieskum je nezáväzný na stanovisku kontrolného orgánu a je ho možné iniciovať bez ohľadu na fakt, či je alebo nie je takéto stanovisko k dispozícii. Právo podať návrh na prieskum je obmedzené na prekluzívnu dobu jedného roka a začiatok jej behu sa viaže na skutočnosť, či sa spoločník o obsahu správy o vzťahoch dozvedel alebo dozvedel mohol (subjektívny charakter). Časové obmedzenie možnosti podať návrh

---

¹⁸⁸ T. DOLEŽIL in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T.: *Zákon o obchodných korporáciách – Komentár*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. str. 642.

považujem za správne, nakoľko kontrola predmetných informácií s dlhším časovým odstupom by mohla byť značne problematická.

Ad. 2) Každý spoločník (nie len kvalifikovaný v § 187 ZOK a § 365 ZOK) môže iniciovať prieskum v prípade, že je uvedené v správe, že ujma vznikla avšak nebol zahladená zákonným režimom alebo pre prípad, že kontrolný orgán má výhrady k obsahu správy¹⁸⁹.

Ustanovenie § 86 obsahuje procesné pravidlá pre postup pri menovaní znalca. Konanie je ovládané dispozičnou zásadou a je ho možné zahájiť výhradne na návrh. Znalec je povinný vypracovať znalecký posudok v dobe stanovenej súdom alebo v zákonnej jedno mesačnej lehote, ktorá sa pri väčších zoskupeniach s komplikovanejšími vzťahmi javí náročne splniteľná.

Znalecký posudok sa doručuje súdu a členom štatutárneho orgánu, ktorí správu o vzťahoch vyhotovili. Podľa poslednej vety odsek 4 § 86 ZOK sa navrhovateľovi a osobám, ktoré sa k návrhu pripojili, doručí iba *záver znaleckého posudku*. Nevieť posúdiť, či sa jedná len o formulačnú nedôslednosť zákonodarcu alebo toto zákonné znenie bolo úmyslom. Poukazujem na to, že považujem za vhodné, aby sa týmto osobám doručoval celý znalecký posudok, a nie len jeho závery.

Ďalej som toho názoru, že *de lege ferenda* by bolo vhodné doplniť úpravu o povinnosť takýto znalecký posudok zverejniť v zbierke listín podľa § 66 zákona 304/2013. Znalecký posudok k posúdeniu správy o vzťahoch nie je jej obsahom a ostatní spoločníci sa nemajú možnosť s ním zoznámiť. Do úvahy prichádza jedine pristúpiť ku konaniu v zmysle § 85 odsek 2, avšak toto právo má pri obecnom prieskume výhradne kvalifikovaný spoločník. Ostatní spoločníci sú obmedzení na situácie uvedené v § 88 ZOK.

7. Záver

Nie je jednoduché stanoviť optimálnu reguláciu podnikateľského zoskupenia. Domnievam sa, že ideálne riešenie by malo spočívať v kompromise medzi adekvátnou

---

¹⁸⁹ Viz §88 odsek 1 a 2 ZOK.

ochranou menšinových spoločníkov a veriteľov skupinových spoločností a relatívne voľne nastavenými pravidlami corporate governance umožňujúcimi skupinový postup. Najst' takýto ideálny pomer je náročná úloha.

Zákonodarca sa pri tvorbe úpravy v zákone o obchodných korporáciách snažil o implementáciu pravidiel vychádzajúcich z francúzskeho právneho prostredia, ktoré sú postavené na rozhodovacej činnosti súdov. Francúzsky vplyv na úpravu je nespochybniteľný, avšak nemyslím si, že môžeme novú úpravu označiť za primárne vychádzajúcu z tejto oblasti. Po rozbere jednotlivých ustanovení a ich komparácií so zahraničnými právnymi úpravami dochádzam k záveru, že koncept, ktorý bol zavedený v rámci rekodifikácie, predstavuje kombináciu pravidiel nemeckej a francúzskej úpravy. Nedomnievam sa, že by prvky niektorej z úprav prevažovali nad tou druhou.

Základ regulácie podnikateľského zoskupenia tvoria záväzkové vzťahy vyplývajúce z povinnosti hradiť ujmu. Ústredné postavenie má zvláštna skutková podstata civilného deliktu ovplyvnenia, ktorá stanovuje povinnosť uhradiť ujmu ovplyvnenej osobe pri ovplyvnení jej jednaní k ujme. Na takúto ujmu sa použijú všeobecné deliktne pravidlá občianskeho zákonníku. Ustanovenia o ovplyvnení sa použijú na každú osobu bez ohľadu na jej postavenie, takže pravidlá budú aplikovateľné vo všeobecnej rovine aj na vzťahy mimo zoskupenie. Analogicky vidím v tomto inštitúte paralelu s trestným činom zneužitia majetku, na ktorom sú vystavané pravidlá Rozenblumovho konceptu. Základný kameň podnikateľského zoskupenia tvoria rovnako ako v minulej právnej úprave vzťahy ovládania, ktorých definície sú však mierne pozmenené. Zákon správne pri definovaní ovládajúcej a ovládanej osoby zmenil právne domnienky z nevyvrátiteľných na vyvrátiteľné.

Nemecký vplyv koncernového práva je evidentný najmä v systéme úpravy jednotného riadenia, v dôslednej ochrane majetku a záujmov riadenej osoby (v nekonzernovom režime), možnosti udeľovať riadiace pokyny riadenej osobe a povinnosti vypracovať správu o vzťahoch (v Nemecku je však správa o vzťahoch neverejná). Za predpokladu, že podnikateľské zoskupenie skutočne koncern vytvorí, budú pre útvár platiť upravené pravidlá vyrovnania ujmy. Pri úprave podmienok vyrovnania koncernovej ujmy je evidentná implementácia francúzskeho systému majúca základ v rozhodnutí Rozenblum. Francúzske prvky spočívajú v umožnení splniť

povinnosť vyrovnať ujmu v dlhšom časovom horizonte, v možnosti solučnej substitúcií pri vyrovnaní ujmy a akceptované je aj imateriálne plnenie. Domnievam sa, že zvolený režim úpravy vyrovnanja ujmy v koncerne je vhodný.

Povinnosť k úhrade, resp. vyrovnaní ujmy je doplnená povinnosťou zverejniť v OR správu o vzťahoch, v ktorej mimo iné musia byť uvedené okolnosti zapravenia ujmy. Tento inštitút poznala aj predošlá právna úprava a možno ho označiť tiež za prejav nemeckého vplyvu. Dostatočnú mieru transparentnosti koncernových vzťahov presadzujú aj medzinárodné dokumenty zaoberajúce sa problematikou obchodných spoločností a zoskupení a preto sa domnievam, že i v tomto ohľade nová právna úprava svoju úlohu spĺňa. Mám však za to, že by bolo rovnako vhodné zverejniť i znalecký posudok správy o vzťahoch vypracovaný na návrh kvalifikovaných spoločníkov v OR.

Som presvedčený, že v systéme regulácie koncernu majú svoje miesto aj inštitúty ako wrongful trading alebo žaloba na doplnenie aktív. Tieto pravidlá motivujú riadiacu osobu, aby v prípade hroziaceho úpadku riadenej spoločnosti zakročila a hroziaci úpadok odvrátila. Domnievam sa, že v koncernových vzťahoch riadiaca osoba má povinnosť jednať so starostlivosťou riadneho hospodára a tak ustanovenie § 68 ZOK je správne na jej chovanie uplatniť.

De lege ferenda sa domnievam, že by bolo zaujímavé poskytnúť podnikateľským zoskupeniam možnosť voľby režimu skupinového zdanenia. Pre daňové účely by bolo vhodné zaviesť zvláštny typ koncernovej zmluvy, prostredníctvom ktorej by sa zisk alebo strata prevádzala z dcérskej spoločnosti na materskú. Pokladám však za nevyhnutné, aby v takomto prípade bola existencia koncernového zoskupenia podmienená formálnym zápisom do OR. Rovnako by mala byť zavedená povinnosť odškodniť menšinových spoločníkov riadenej spoločnosti, ktorej zisk bude presunutý k spoločnosti materskej. V daňových predpisoch by potom pre osoby splňujúce zákonné predpoklady mal byť vytvorený samostatný základ dane pre riadené osoby. Takéto opatrenie by umožnilo vytvárať holdingy, ktoré by na pozíciách dcérskych spoločností mali zakomponované kapitálové spoločnosti a spolu s ostatnými členmi skupiny by vytvárali jednotný ekonomický subjekt pre účely dane z príjmu. Zastávam názor, že skupinové zdanenie je z makroekonomického hľadiska výhodne jednak pre daňového poplatníka, ale i pre štát, pretože znižuje náklady správy dani vo veľkých a rozvetvených koncernoch.

V závere si dovolím tvrdiť, že zvolaná koncepcia regulácie podnikateľského zoskupenia je správna a má potenciál reagovať na väčšinu prípadov ohrozenia záujmov menšinových spoločníkov a eventuálne veriteľov skupinových spoločností.

Zoznam zdrojov

Učebnice, monografie a komentáre

BAKEŠ, M. a kol.: *Finanční právo*. 6 upr. vydání, Praha, C. H. Beck, 2012.

ČERNA, S.: *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. Vyd. Praha: Linde, 2004.

ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a v České republice*. Praha: C. H. Beck, 1999.

ČERNÁ, S.: *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. 1. vyd. Praha: ASPI- Wolters Kluwer, 2006.

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. A kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: *Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

DOLEŽIL, T. *Koncerny v komunitárním právu: Analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008.

ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010.

FUČÍK, I.: *Daňové aspekty podnikání v koncernu*. Vydání 1. Praha: ASPI, 2008.

LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. *Zákon o obchodních korporacích – Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

LAVICKÝ, P., SPÁČIL, J. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014.

NERUDOVÁ, D.: *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

PELC, V., PELECH, P.: *Zákon o dani z příjmů: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.

PELIKÁN, R. 2012: *Právní subjektivita*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012

PELIKÁNOVA, I., ČERNÁ, S. a kol.: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl. Praha: ASPI, 2006.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILÁČEK, F., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 2013

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kolektiv: *Občanské právo hmotné, Svazek II*. 5. Díl, Praha: Wolters Kluwer, 2009

Články

BORSÍK, D.: *Péče řádného hospodáře bez legend*. In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds) *Corporate governance*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer.

ČECH, P.: *Nad několika re kodifikačními nejasnostmi*. *Obchodní revue*. 2012, č 11-12.

ČERNÁ, S.: *Další změna koncepce německých soudu v ochraně věřitelů insolventních společností?* *Právní rozhledy*. 2009, č. 2.

ČERNÁ, S.: *Evropský a tuzemský přístup ke skupinám společností*. In ELIÁŠ, K. (ed.): *Soukromé právo v pohybu*. 1 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005.

ČERNÁ, S.: *Ještě jednou k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet úpadek*. *Obchodněprávní revue*. 2013, č.6.

ČERNÁ, S.: *Ke koncepci podnikatelských seskupení v návrhu obchodního zákona*. In ŠTENGLLOVA, Ivana (ed.). Pocta Miloši Tomsovi. Plzeň: Aleš Čenek, 2006.

ČERNÁ, S.: *K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností*. Právní rozhledy. 2004, č. 8.

ČERNÁ, S.: *K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti*. In: ČERNÁ, S. a Čech, P (eds.) Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2012.

ČERNÁ, S.: *Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti?* TOMAŠEK, M., PAUKNEROVÁ, M. Nove jevy v soukromém právu. Praha: Karolinum, 2009.

ČERNÁ, S.: *Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva*, Rekodifikace & praxe, č.1/2014.

ČERNÁ, S.: *O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy*. Obchodněprávní revue. 2014, roč. 2, č. 1.

ČERNÁ, S.: *Ručení členu statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekodifikaci soukromého práva*. In. SUCHOŽA, Jozef a HUSÁR, Jan (eds.). Právo, obchod a ekonomika.

ČERNÁ, S.: *Vedlejší dohody (sidesletters) společníku kapitálových společností*. Obchodněprávní revue. 2011, č. 1.

DĚDIČ, J.: *K některým otázkám českého koncernového práva*. Sborník „XI. Karlovarské právnícké dny“. Praha: Linde, 2001.

DĚDIČ, J., KASÍK, P., PIHERA, V.: *K problematice právní úpravy koncernu*. Obchodněprávní revue, 2009, roč. I., č. 5.

HAVEL, B.: *Povinnost poslušnosti jako složka fiduciární obligace (Závaznost pokynu v koncernu?)* In HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D., (eds.) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015.

HAVEL, B.: *O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 1.

KUHN, Z.: *Fikce samostatnosti právnických osob a její prolomení*. Právní rozhledy, 2003, č. 11.

PELIKÁN, R.: *Skupiny společností v obchodním právu*. In: ZOUFALY, Vladimír (ed.). XIX. Karlovarské právnické dny. Praha, Mnichov: C. H. Beck, Leges s.r.o.

SKALICKÁ, H.: *Zdaňování společností v Evropské unii, Německo*. Daně a právo v praxi. 2010, č. 8.

Internetové zdroje

Akčný plán z 2012 : Európske právo obchodných spoločností a správa a riadenie spoločností – moderný právny rámec pre väčšiu angažovanosť akcionárov a udržateľnosť spoločnosti Dostupné z : <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0740&from=EN>>.

Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Copany Law in Europe. Dostupné z <http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf>.

Důvodová správa ZOK – Nový občanský zákoník dostupné: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>> .

Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union Dostupné z : <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0284:FIN:EN:PDF>>.

HAVEL, B.: Koncernové právo v návrhu zákona o obchodních korporacích. EPRAVO.CZ magazín, červen 2011. Dostupné na <http://www.epravo.cz/_dataPublic/data/E-pravo_mag/2011_E2_web.pdf> str.52>.

Oficiálne stránky medzivládnej Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj OECD. <<http://www.oecd.org/>> .

TOMEŠ, P., Pozor na transferové ceny: nejen nesprávná výše, ale i chybějící či nepřesná dokumentace se může citelně prodražit. EPRAVO.CZ Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pozor-na-transferove-ceny-nejen-nespravna-vyse-ale-i-chybejici-ci-nepresna-dokumentace-se-muze-citelne-prodrazit-74191.html>>.

PELIKÁN, R. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích, Mezinárodní konference „Československé právnické dni“ organizovaná Justičnou akadémiou SR ve spolupráci s PF Masarykovy univerzity v Brně dne 29 a 30. 09. 2013 Dostupné na <<https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>>.

Judikatura

Česká republika

Ústavní soud	Nález Ústavního soudu ÚS 1834/10 zo dňa 22. 11. 2010.
Krajský soud.	Uznesenie KSBR 39 INS 398/2010 o dňa 24. 04. 2010.
Najvyšší soud.	Rozsudok NS ČR zo dňa 25. 08. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.
Najvyšší soud.	Rozsudok NS ČR zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 4 Afs 24/2003.
Najvyšší soud.	Rozsudok NS ČR zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo1262/2006.

Veľká Británia

High Court	Re Hydrodan (Corby) Ltd [1994] BCLC 161 zo 17. 12. 1993
House of Lords	Salomon v A Salomon & Co Ltd [1896] AC 22 zo 16. 11. 1896

Zoznam skratiek

AktG	Aktiengesetz, zákon Nemecké spolkové republiky
KS	Krajský soud České republiky
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NS	Najvyšší soud České republiky
ObchZ	Zákon č. 513/1991., obchodní zákoník
RejstZ	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.
US	Ústavní soud České republiky
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu
ZOK	Zákon č. 90/2012., o obchodních společnostech a družstvech

ABSTRAKT

Práca sa zaoberá reguláciou podnikania v podnikateľskom zoskupení s primárnym dôrazom na úpravu podmienok náhrady ujmy v zoskupení.

Úvod práce všeobecne definuje právo podnikateľského zoskupenia a zdôrazňuje účel, ktorý uvedený právny obor sleduje. Hlavnou úlohou práva podnikateľského zoskupenia je ochrana menšinových spoločníkov a veriteľov ovládanej spoločnosti, ktorá je v našom právnom prostredí primárne zaistená prostredníctvom povinnosti náhrady ujmy. Povinnosť nahradiť ujmu dopĺňajú jednotlivé inštitúty sledujúce ochranu ohrozených subjektov ex ante alebo ex post vo vzťahu k vzniku podnikateľského zoskupenia. V práci sú ďalej spomenuté koncepčné východiská systému regulácie podnikateľského zoskupenia, ktoré predstavujú predlohu pre novú právnu úpravu v zákone o obchodných korporáciách.

Systematika analýzy novej právnej úpravy náhrady ujmy v podnikateľskom zoskupení je determinovaná štruktúrou ustanovení v zákone o obchodných korporáciách. Základ úpravy predstavuje inštitút ovplyvnenia, ktorého účelom je ochrana integrity spoločnosti a ochrana jej záujmov pred záujmami iných osôb. Naplnenie znakov ovplyvnenia zakladá povinnosť k náhrade ujmy zasiahnutej spoločnosti a ručenia za jej dlhy jej veriteľom.

Podnikateľské zoskupenie je analyzované za súčasnej komparácie s úpravou minulou a úpravou uvedenou v domácom a európskom daňovom práve. Zdôraznené sú tak rozdiely regulácie podnikateľského zoskupenia finančným a obchodným právom. Analyzovaná je možnosť vytvorenia zvláštneho daňového režimu podnikateľského zoskupenia.

Koncern vyjadruje ekonomickú jednotu podnikateľského zoskupenia. Koncernové pravidlá umožňujú jednotný ekonomický postup zoskupenia a súčasne modifikujú podmienky vyrovnania ujmy medzi členmi koncernu. Zákon sa v tomto ohľade inšpiruje reguláciou nemeckej a francúzskej jurisdikcie. Analyzované sú i podmienky aplikácie inštitútu wrongful trading motivujúceho k regulárnemu riadeniu koncernu.

Kľúčové slová: Podnikateľské zoskupenie, náhrada ujmy, koncern

ABSTRACT

The master thesis deals with regulation of group of companies with emphasis on compensation of damages.

In the introduction of the paper the law of group of companies is defined and the main purposes of the regulation are pointed out. The main aim of this legal field is to protect minority shareholders and creditors of subsidiaries through the system of compensation of damages. This primary obligation is supplemented by other legal institutes protecting vulnerable subjects. The paper also mentions leading concepts, which represent a template for the new system of regulation in the Act on commercial companies and cooperatives.

The analysis of new rules concerning compensation of damages in a group of companies is determined by the structure of provisions in the Act on commercial companies and cooperatives. The most important is a new institute of influence, which protects the integrity and interests of the influenced subsidiary. In case that the parent company affects the subsidiary, the parent company shall compensate damages to the subsidiary and it shall be liable for the subsidiary's debts to its creditors.

The paper provides an analysis of group of companies and compares it with rules of domestic and European tax law. It is also compared with rules in previous commercial code. Because of that we can see the distinction between financial and business law perspective on the regulation of group of companies. It is analyzed the possibility of creating a special tax regime for holdings.

The legal term „concern” defines group of companies as an integrated economic unit. The rules governing concerns allow to the group to operate as an economic subject. The rules are inspired by the German and French jurisdiction and they modify the system of compensation of damages in holdings. The paper analyses the conditions of wrongful trading in concerns which motivates groups of companies to regular management.

Key words: group of companies, compensation of damages, concern